

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

68. ÅRGANG

20. DESEMBER 1956

A V I N N H O L D E T :

FRELSENS EVIGE NU - INSPIRERTE TONER TIL JULE-EVANGELIET - MARIAVYRDNADEN OG DET NORDISKE SINN - TALITA OG NIANIKOS. EN SKISSE - REISEBREV FRA VERONA - GAMLE BETLEHEMSLEGENDER - DE MÄNNLIGE ORDENSAMFUNN I NORGE IDAG. IV: MARISTENE - BLIKK PÅ TIDEN - LITTERATUR - KAPELLINNVIELSE I LILLEHAMMER - TO PRESTEJUBILEER - NYTT FRA UTLANDET

NR

23

24

NESTE NUMMER KOMMER 5. JANUAR 1957.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaktør: dr. theol. Ivar Hansteen Knudsen

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaktøren 42 37 43. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 20.

Annonser: 8 dager før utg.-dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 159 86.

Frelsens evige nu:

KRYBBEN - KORSET - ALTERET

Julemidnattsmessens slutningsbønn skal være innledningen til denne meditasjon, med våre tanker lagt hen til mysterieopplevelsen i den stille natt selv: «Herre, vår Gud, vi ber deg: Gi at vi som atter og atter gleder oss i disse mysterier, vår Herres Jesu Kristi fødsel, ved verdig ferd må nå frem til samfunn med ham som lever og styrer med deg i den Hellige Ånds enhet, Gud fra evighet til evighet. Amen.»

Med liturgiens ord har vi sunget om Frelserens komme, og vi står foran julekrybben hvor figurer, lys og farve taler til oss i meningsfylt taushet. Hva er det for en selsom kraft som utløses av det som øret hører og øyet ser, og som retter en så levende appell til hver av oss? Vi hører den innerst inne; men ute av stand til å definere den, står vi der ofte svarløse og lar den svinne hen i stemningenes flyktige vibrering. Vel vet vi jo at julehøytiden fornyer minnet om Guds Sønnens menneskeverden, han som en syndig verden i årtusenlang forventning hadde sett frem til. Men julebudskapet taler til oss, mer enn gjennom et minne, om en enkelt begivenhet, som delte tiden i to, som endret menneskenes kår da Den gamle pakt ble avløst av den nye. Det er som hører vi en tidløs kallen, konsentrert i julens avgrensede periode, med en intensitet som utløser det beste i mennesket: Den gjerrige blir gavmild, den kalde blir hjertevarm og den blaserte famler tilbake til ektetheten i barnesinnet. Hvordan kan vi forklare sammenhengen mellom det tidløse og det begrensede som møtes i sjelen med en slik nyskapende kraft hver julehøytid?

Ser vi bort fra det som er uklart i oss selv og samler oss lyttende til liturgiens ord, da finner vi en forklaring så enkel og innlysende at den ofte går vårt sammensatte sinn forbi. Kirken er som en omsorgsfull mor, som i klare, bestemte uttrykk vender barnets sinn bort fra vage drømmerier og leder det mot det ekte, det sanne, det varige i livet. Med et eneste ord, *hodie*, i dag — som får ennå større kraft ved en stadig gjentakelse — kaller hun oss ut av lek med lys og glitter og samler vårt splittede sinn om faste verdier, verdier som rustet oss til kamp mot tilværelsens mange vanskeligheter.

«I dag skal dere vite at Herren vil komme og frelse oss,» sier messeteksten Julaftens morgen, med visshet om at menneskehetens håp gjennom alle tider er blitt til virkelighet. Og under midnattsmessen synger vi: «Du er min Sønn, i dag har jeg født deg.» Juledag gjentas dette *hodie* som et løfte om nådens fornyelse gjennom alle tider: «I dag skal lyset stråle over oss, for det er født oss en Herre. Han skal kalles Evighetens Far, og hans rike skal aldri ta slutt.»

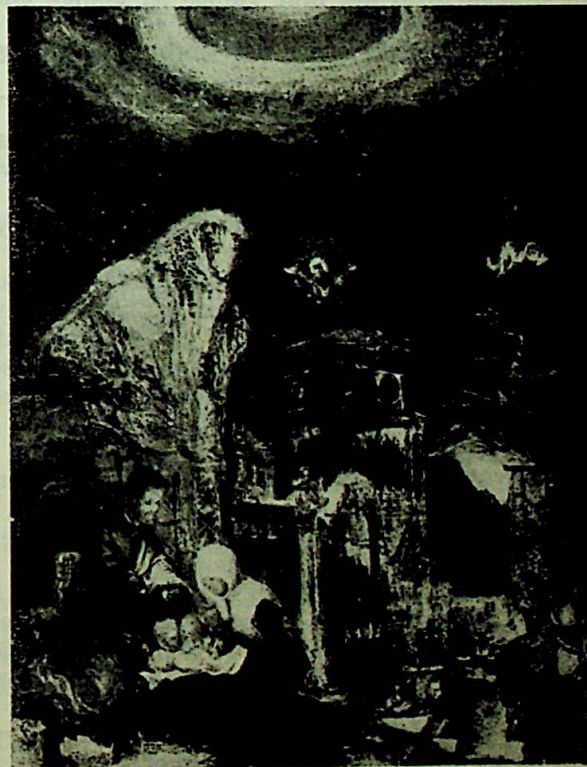
I den dype betydning av dette ene ord samles fortid og fremtid i et frelsende *nu*, et uopphørlig fornyet øyeblikk som samtidig griper om det begrensede og det grenseløse. Uendelighetens Gud har begrenset seg selv i et lite Barn som rommer hele guddommens fylde. Og den frelsende nåde Barnet bringer bud om, er konsentrert i dette nuet som til stadighet rekker oss, og som også rekker over svunne tiders forventning og fremtidens håp om evig frelse.

Derfor maner Kirken oss til å gjøre bruk av dette nu, som vi ellers så ofte lar rulle avsted og gå opp i fruktesløse drømmerier om fortid og fremtid. Som en frelsende hånd strekker det seg atter og atter mot oss i livets blest, barmhjertig sletter det ut fortidens bitre minner og jager fremtidens skremmebilder bort. Det er møtestedet for sjelen og nåden, det er kilden som samtidig stiller øyeblikkets tørst og rinner ut over tidenes vidder.

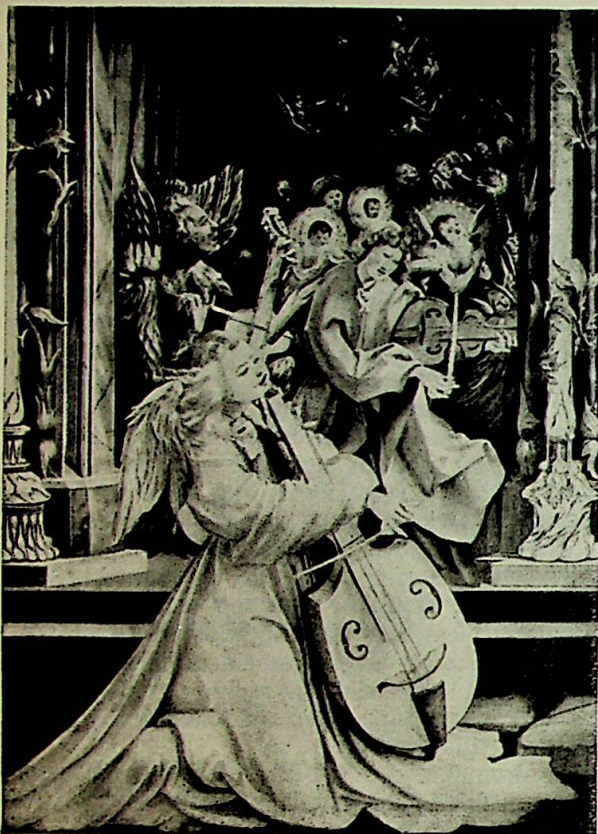
Og derfor kommer vi også med en grenseløs tillit til Barnet som fra krybben levendegjør i dette selvsamme øyeblikk alt Mesteren har forkynt gjennom sin jordiske tilværelse. Alt hva vår sammensatte natur inneholder av godt og ondt, legger vi frem til lutring i dette levende nu.

Er vi veiløse og usikre i vår vandring mot målet, hører vi fra Betlehemstallen: «Jeg er Veien, Sannheten og Livet.»

Er vi fulle av iver for det gode, men hemmet ved bevisstheten om vår egen svakhet, da strømmer kraf-

Albrecht Altdorfer: Julenatt.

Melozzo da Forlì (†1494): Spillende engler.

Først i minnet når det gjelder store musikkverker over Julebudskapet kommer utvilsomt *Jule-oratoriet* av Bach, både fordi det er et genialt verk og fordi vi har anledning til å høre det med visse mellomrum, men kanskje også fordi det ikke finnes så mange andre verker på området.

Den ungarske komponist *Harsanyi* skal ha skre-

ten til oss i dette nu hvor et svakt lite barn sier med Guds egen røst: «Frykt ikke! Jeg har overvunnet verden.»

Kommer vi slepende med byrder, tunge av synd og elendighet, da legger vi dem tillitsfullt ned i en selverkjennelsens gest foran det guddommelige Barn. Og en Guddoms smil fra krybbens tre sletter ut vår fortids synd, angst og bitterhet, det samme smilet fra den samme munn som i samme nu fra korsets tre gjentar de ord som tenger fremtidens håp i sjelen: «Idag skal du være med meg i Paradis.»

Hver gang vi med denne enkelhet, oppriktighet og tillit gjør vårt nu verdig til å ta imot den frelsende nåde, svarer Gud oss gjennom englenes sang til de fattige hyrder på marken: «Se, jeg forkynner dere en stor glede: *I dag* er det født dere en Frelser.»

En slik avgrunn av kjærlighet kaller på en avgrunn av takknemlighet — og ute av stand til selv å fylle den, låner vi ord fra Kirkens liturgi, som uavlatelig gjentar denne menneskehetens lovprisning av den Treenige Gud: «Ære være Faderen og Sønnen og den Hellige Ånd! Som det var i begynnelsen, så nu og alltid og i all evighet.»

L. A. P.

Inspirerte toner til Jule-evangeliet

vet et gripende Jule-oratorium, den engelske *Benjamin Britten* har sitt «Christmas Carols», men ingen av disse verker er kjent her. Enda nærmere oss skulle vel forresten den danske komponist *Leif Kay-sers* Jule-oratorium være. Dette meget karakterfulle og vakre verk er allerede blitt oppført i flere land, så det er vel mulig at det også kommer hit ved leilighet. Det samme gjelder det siste store verk av den sveitsisk-franske komponist *Arthur Honegger*, som døde i fjor. Han komponerte i 1953 en Julekantate («Une Cantate de Noël»), et betydelig verk som har vakt stor oppmerksomhet ute i verden.

Honegger er ofte blitt kalt en «bibelsk komponist» på grunn av at flere av hans betydeligste verker er skrevet over bibeltekster.

Alvor er et vesentlig trekk ved hans musikk, dessuten viser den en sterk realistisk tendens, og Honegger hadde en sans for slående instrumental-virkninger som bidro til at han, i kanskje høyere grad enn noen annen moderne komponist, fikk kontakt med det store publikum. Det avgjørende gjennombrudd skjedde i 1921 med oppførelsen av oratoriet «Kong David». Det gjorde ham kjent over hele den musikalske verden, og anerkjennelsen ble befestet ved nye mesterverker i årene som fulgte. Vi minner her bare om den bibelske opera «Judith» og om de to dramatiske oratoriene til Paul Claudels tekster: «Dødsdansen» (La Danse des morts) og «Jeanne d'Arc på bålet» (Jeanne au bûcher).

Helt fra sine første verker og frem til «Jeanne au bûcher» nådde Honegger stadig høyere og fornyet seg stadig, slik at en kjent, fransk kritiker har kunnet si om ham at «hans musikk står ikke bare i første rekke i samtidens musikk, men den synes også å være bestemt til å vitne for ettertiden om hva vår tid har kunnet yde».

Karakteristisk for Jule-kantaten er en indre struktur som minner meget om den som lå til grunn for «La Danse des morts». I korthet går den ut på først å fremstille trengselen og nøden i den falne menneskeslekt, deretter håpet og vissheten om forløsning. Jule-kantaten har også to slike deler: «Verden som venter på Frelseren» og «Jesu fødsel». Det er over Honeggers tilretteleggelse av stoffet et alvor som gir hans musikk et umiskjennelig religiøst preg. Den gradvise lutring av virkemidlene får en til å tenke på en lignende fremgangsmåte i *Franz Liszts* «Dante-Symfoni», der en passerer fra det veldige orkestret i «Helvete» til strykernes gjennomslående klang i «Skjærsilden» for å slutte med de skinnende korsatser i «Paradiset».

Honegger viser i Jule-kantaten ofte et måtehold, ja en forsakelse når det gjelder ytre virkemidler som synes diktert av en dyp, kontemplativ sans. Men hans kor og orkester kan også få glødende intensitet og farvekraft når han skal uttrykke nøden i en verden uten Gud, eller jubelen over Kristi kom-

me. For interesserte kan det opplyses at Honeggers Jule-kantate er innspilt på grammofon av orkestret «Société des Concerts» i Paris med korene «Les petits chanteurs, Versailles» og «Chorale Brasseur» under ledelse av dirigenten Tzipine. (Columbia FCX 336.)

Johann Sebastian Bachs Jule-oratorium ble til i 1734. Det består av seks deler som egentlig skulle oppføres hver for seg på forskjellige dager i julehøytiden. Men om således hver del er et avsluttet hele, så har Bachs inspirerte uttrykk for menneskenes glede over Guds Sønnns komme til jorden allikevel skapt en slik enhet og sammenheng i disse seks delene, at det godt kan forsvares å knytte dem sammen som man vanligvis gjør.

Åpningskoret i første del er en triumferende hymne for å hylde Kristus på hans fødselsdag. Paukene lyder, etterfulgt av trompet-fanfarer, strykeinstrumentenes knitrende passasjer, treblåsernes triller, unisont innfall av koret — alt river en med i et overdådig klingende gledesbrus. Evangelisten forkynner at Frelserens fødsel er nær, og så kommer en kort meditasjon av alt-solisten: «Forbered deg, Sion, til å motta Messias, han som ble lovet av profetene.» De troendes kor svarer med koralen: «Hvordan skal jeg motta ham?» Til denne koral har Bach benyttet Hasslers melodi «O hode, torne-kronet», og synes med det å ville gjenoppleve en gammel tradisjon, den som i middelalderen ga seg uttrykk i at man foran julekrybben sang hymnen «Stabat mater» (Under korset stod Herrens mor...) for allerede da å minne om det kommende offer på Golgata. Evangelisten fortsetter sin beretning. Et barnekor intonerer en ny koral, men bass-solisten faller inn og synger om himmelkongens makt og herlighet, og hans sang understrekes av trompeter i orkestret. En glansfull hymne avslutter denne første del.

Annendel handler om englene og hyrdene på Betlehems marker. Den innledende Pastorale (eller «Sinfonia») for orkester virker som en visjon av vinteren med stille, snehvite marker (altså mer inspirert av Sachsen enn av Jødeland!). Englene svever frem og tilbake i det stjernebesatte rum, og hyrdenes oboer svarer på musikken ovenfra. Tenorsolisten faller inn og oppfordrer hyrdene til å begi seg i vei. Så hører vi Jomfru-moren syngende en vuggesang preget av blid melankoli. Fløyten og oboen kommer til og forener sine toner med hennes. Nå bryter det jublende «Gloria in excelsis» inn, fulgt av den tradisjonelle julekoral, og inn i denne har

TAKK!

Hovedkomitéen for Katolsk Flyktningearbeid vil på denne måte få sende en hjertelig takk til alle kjente og ukjente venner som har sendt julepakker til vår innsamling for flyktninger i østerrikske flyktningeleirer.

Innsamlingen innbrakte i alt ca. 1000 gavepakker som i disse dager (7. des.) blir sendt til Østerrike og således vil nå frem i god tid før jul. Det Norske Flyktningeråd har ordnet med gratis jernbanetransport av pakkene. Utdelingen vil bli foretatt av en norsk dame som reiser til Østerrike i sakens anledning. Alle skulle således kunne være sikre på at deres pakker kommer i riktige hender.

Bach flettet motivet til Pastoralen som åpnet annen del.

Tredje del beskriver hyrdenes gang til Betlehem og deres tilbedelse av Jesus-barnet. Deres glade iver på veien er treffende uttrykt ved en stadig gjentatt bevegelse i bass-stemmen i koret. Etter en duett for sopran og bass som lovpriser virkningene av Guds nåde, legger vi merke til en alt-arie med violin-solo, på grunn av de gripende, intense uttrykk for tro og kjærlighet som Bach her har fått frem.

Fjerde del er viet Jesu omskjæring og navnefest. Her forekommer bl. a. den berømte ekko-arie som lovsynger Jesu navn.

Femte del åpner med en strømmende korsats, kraftig rytmisk poengtert. I en mesterlig vokal-trio, lar Bach de tre stemmene gi forskjelligartede uttrykk: sopranen og tenoren lengter etter at Messias skal åpenbare seg, mens alten svarer dem: «Stille! Han er allerede blant dere!» Og en violin begynner å synge høyt oppe, ganske svakt, som for å symbolisere den usynlige Herres nærvær.

Hellig Tre Kongers-fest eller Epifani er motivet for sjette og siste del av Bachs Jule-oratorium. Første dels åpningskor, hvor fanfarene gjallet, anvendes nå for å tilkjennegi kallet til alle troende om å ta del i kampen mot det onde. I en arie for tenor-solo gir Bach uttrykk for sin urokkelige tillit til Kristus, vår beskytter. Så kommer et resitativ med innslag fra solist-kvartetten, og så er vi ved avslutningskoralen. Melodien til denne er Pasjons-sangen fra første del, men nå er den gamle, kirke-tone-pregede melodi harmonisert i dur og lyder triumferende, sammen med det brusende orkestret.

Det finnes selvfølgelig flere grammofoninnspillinger av Bachs Jule-oratorium, men en av de beste er antagelig den som er gjort for Pathé-Vox, Paris (PL 7713) av Wiens symfoniske orkester og Akademie Kammerchor under Hans Grossmanns ledelse.

Thoralf Norheim, O.P.

ST. OLAV's redaksjon

vil gjerne nå ved årsskiftet takke alle sine medarbeidere og lesere for den oppmuntrende interesse som i stigende grad er blitt vist vårt blad. Vår takk gjelder særlig dem som ved sine regelmessige bidrag har preget bladets innhold, og dem som ved sin regelmessige innsending av kontingenten har bidratt til bladets drift. Vi finner særlig grunn til å takke Fr. Candidus, som til tross for langvarig sykdom har holdt spalten

«Blikk på tiden» gående med en friskhet som aldri før.

Det er tenkelig at redaksjonens stillingstagen i enkelte spørsmål har uroet en del av leserne. Vi er i så fall selvfølgelig lydhøre for kritikk. Men vi lover ingen endring når det gjelder utvetydig holdning i divergens-spørsmål!

Med de hjerteligste ønsker for Julen og Det nye år,
Redaktøren.

Mariavyrdnaden og det nordiske sinn

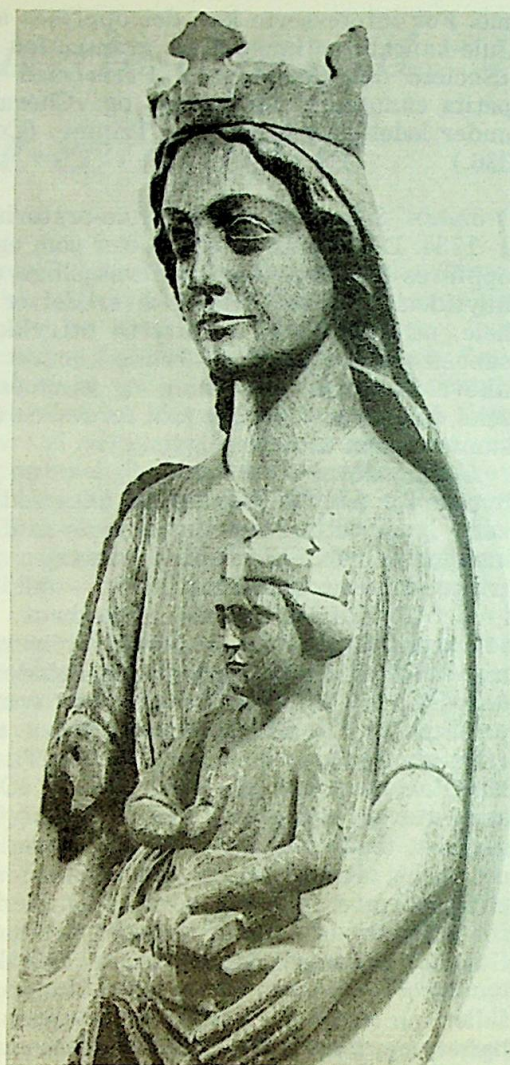
Av pater Hallvard Rieber-Mohn O.P.

Der ligger et trist paradoks i det faktum, at i land med så rike og originale marianske momenter både innen bildende kunst og litteratur som de nordiske, fortøner den tradisjonelle kristne vyrdnaden for Jesu Mor seg som et religiøst fremmedelement, også for dem som ellers har bevart hovedelementene i den kristne tro. At norske troende kristne er forholdt den intimere kristne forståelse av verker som «Lilja» eller Madonnaen fra Enebak, ja ut fra protestantisk iver ofte står ufriere overfor dem enn den vantro kunst- og litteraturskjønner, vil for en katolsk betraktning alltid måtte innebære noe av en religiøs og kulturell tragedie, og gjøre anskuelig i hvilken grad reformasjonen gjorde oss norske arveløse overfor meget av det største i vår middelalderske storhetstid.

Litteraturen om Mariakulten og det nordiske sinn er hos oss av gode grunner ytterst sparsom. Dr. Harry Fett har tatt seg av kunsthistorikerens part og utgitt et bind (i «Kunst og Kultur»s representative serie) som vel er en ikonografisk bedrift, men hvis høyst personlige tekst dessverre skjemmes av ueksakte, om visstnok velmente, religionshistoriske kortslutninger. Sigrid Undset har leilighetsvis, spredt omkring i artikler og essays, berørt emnet med karakteristisk innsikt og lærdom — fragmenter som fortjente å sammenstilles til en posthum bukett fra denne Nobelpristakeren som en vintermorgen stillferdig la sin litterære laurbærkrans ned på Mariaalteret i St. Dominikus kirke i Neuberggaten. Professor Fredrik Paasche har, særlig i kommentaren til sin utgave av «Lilja», lagt for dagen sikker poetisk innføling i Mariakultens motiver, men han savnet kontakt med devosjonens teologiske bakgrunn. Og forfatterinnen Ingeborg Møller har med smak og stilsans gjengitt i nutidig sprogdrakt en samling Norrøne Marialegender. Det eneste nyere større bidrag*) fra en katolsk forfatter — Finn Halvorsen's ærbødige «Maria — Guds Mor», er lite kjent hos oss, fordi den er kommet på et dansk forlag.

Stort mer omfattende arter ihvertfall ikke den norske bibliografien seg etter den fri hukommelses metode. Det er derfor med interesse at man åpner den franske dominikaneren pater *Thierry d'Argenlieu's* nylig utkomne «Marie — Reine du Nord». Forfatteren kjenner av selvsyn våre breddegrader og vår kultur: Han grunnla og ledet i en årrekke sin ordens kloster i Stockholm, og har også etter krigen et par ganger besøkt de skandinaviske land. Hans studie er en særutgave av hans bidrag til et større fem-bindssamlingsverk mariologiske studier under redaksjon av jesuitten Hubert du Manoir, professor ved L'Institut Catholique i Paris.

*) Dertil kommer de to mindre publikasjonene fra 1951, «Kristus-tilbedelse og Maria-vyrdnad» av pater Finn Thorn, O.P., og «Jomfru Marias plass i Guds frelsesplan» av dr. theol. J. van der Burg.

Maria med Barnet. — Treskulptur fra Enebak kirke. Nå i den middelalderlige kirkeavdeling i Oslo Universitetets Oldsaksamling.

Pater d'Argenlieu er gått meget systematisk til sin oppgave under utnyttelsen av et ganske bredt og grundig dokumentert kildemateriale, og hans arbeide, som han selv betegner som en provisorisk skisse, er såvidt nytt og originalt på området at det fortjener oppmerksomhet også hos norske lesere. For mange vil vel ellers sprogvanskelighetene stille seg så hindrende at en resymerende anmeldelse er på sin plass.

Forfatteren begynner med å skissere hastig Mariakultens betydning i de miljøer som de første kristne — tyske og angelsaksiske — misjonærer til Norden utgikk ifra, særlig da benediktinerklostrene. Man har jo her forholdsvis få dokumenter og fakta å holde seg til, men forfatteren er måteholden i sine deduksjoner. Viktig er det å se anskueliggjort at vyrdnaden for Maria hos de første kristne forkynnere her Nord har vært knyttet til en utpreget og felles-kristen dogmatisk bevissthet om Kristi Mors særstilling som *theotokos* — «Guds Mor». Ansgar og hans feller møtte hedenskapets myte og tussmørke med konsiliedefinisjonenes dagklare begreper.

Runeinnskriftene og de Maria-viede gudshus taler sitt stille vitnesbyrd, og når det gjelder munkeordenenes betydning gir forfatteren et kortfattet men tydelig bilde av de viktigste data og fakta. Premostratensernes, augustinerne og ganske særlig cisterciensernes effektive infiltrasjon i den nordiske bonde-

←→ B. Thierry D'Argenlieu: «Marie-Reine du Nord.» Paris, Beauchesne, 1955. 90 s. Kommisjon for Norden: Dominikanernes Bokhandel, Stockholm.

kulturen, og senere tiggermunkenes — dominikanernes og fransiskanernes — inntrengen i den bykulturen som oppstår fra det XIII. århundre av, er her vesentlige trekk. Fra og med midten av det XIII. århundre kommer også de *personlige fysionomier* inn i billedet. Ut fra sitt særlige sikte — Maria-devosjonen — omtaler forfatteren særlig de tre store svenske middelalderskikkelser Brynjolf av Skara, Petrus de Dacia og — fremfor alt — Birgitta av Vadstena. Det fyldige kapitlet om sistnevnte leser en med ganske særlig interesse. I det hele tatt får man et sterkt inntrykk av at svensker og dansker under høy middelalderen har hatt en friere og bredere adgang til kontinentets skolastiske og litterære felleskultur enn nordmenn og islendinger. Den vei peker ihvertfall de dokumenter vi kjenner, og deres fordeling svarer trolig stort sett til den historiske virkelighet. Det vil ikke si at katolisismen har trengt mindre dypt inn i den norske folkekarakteren enn i de øvrige nordiske folks. Men at den allikevel har hatt sitt mere folkelige særpreg hos oss kan man også se bekreftet i det faktum at reformasjonen, som i Danmark og Sverige fant en viss resonans i humanistiske åndsstrømninger, i Norge (som på Island) måtte påtvinges ved et blodig og brutalt maktbud. Det har vært sagt — som en ikke usannsynlig hypotese — at om Norge i 1537 og fremover hadde hatt kraft til militært å forsvare sin nasjonale selvstendighet og sin katolske tro, ville landet idag inntatt den samme stilling i Skandinavia som Irland innen Det britiske rike.

I et veldokumentert kapitel behandler forfatteren dernest bønneliv og liturgi i Norden. Her har der, særlig i Sverige, i de senere år vært utført et verdifullt forskerarbeide som fremstillingen kan støtte seg til: Svenska Fornskriftsällskapet har utgitt en rekke bønne- og officie-tekster, og ikke minst har katolske forskere, ut fra sin spesielle forståelse av dette særlige materiale, levert verdifulle bidrag. Det gjelder således dr. Toni Schmid og Trygve Lundén.

Om Norge tier hårdnakket når det gjelder de mer teologiske og mystiske sider av Maria-kulten, inntar vi — også i pater d'Argenlieu's fremstilling — noe av en hedersplass når det gjelder den poetiske hyldest til Jesu Mor. Han går hurtig hen over avsnittene om henne i Olavsdiktet «Geisli», Kolbein Tumeson, «Mariadråpa» og selve den litterære perlen: det anonyme «Draumkvedet», dveler noe mer ved den fint tegnede mildheten og majesteteten hos den Maria *Mater Misericordiae* som vi møter i folkevisen om «Olav og Kari», og vier endelig munken Eystein Asgrimssons store dikt — «Lilja» — den plass og omtale det fortjener. Her — i det sistnevnte — støtter han seg vesentlig på professor Paasche, som visste å lytte seg inn til de veldige sinnets motsetninger hos denne stridbare og mangfoldige broderen — skapere av det mest gripende litterære bilde av *Mater Dolorosa* på norrønt tungemål. I den bønne som vi finner mot slutten av «Lilja» slår Eystein Asgrims-

son an toner som på samme tid er dypt personlige og overensstemmende med det felles-kristne Maria-billede når han sier:

Bo, Maria, nu i mitt hjerte! —
Godheten selv! hvor vilde jeg gjerne,
signede! om jeg mere magtet,
føre videre frem min lovsang!
Dog, en skald han aldri finde
dypere ord om din heder end disse:
«Hil Maria! Guds Moder rene!
Renere er Herren alene.»

Endelig avslutter forfatteren omtalen av den reformatoriske tid med et kapitel om Maria i den bildende kunst. Det er ikke bare ensidig svensk-dansk, men også svært kort — etter anmelderens mening beklagelig så: Her ligger nu engang i betraktning av dokumentenes forholdsvise sjeldenhet, et forsterangs materiale til bestemmelse av det både felles-europeiske og det folketyperiske i den nordiske Maria-oppfatning. Viktige ikonografiske verker, som dr. Fett's forannevnte og for eks. dr. Eivind S *Engelstad's* «Sen-middelalderens kunst i Norge» (ior bare å nevne noen norske) synes ikke å være kjente for forfatteren. Ikke minst har Fett påpekt hvordan hele middelalderens nordiske kvinneideal fanges inn, mildnes og forfines i en ytterst talende ikonografisk utvikling frem mot sublimt åndeliggjorte fremstillinger av Gudsmoren. Det er en meget anskuelig og gripende leksjon, ikke bare i kristen tro, men i katolsk humanisme og menneskeforedling.

Bokens siste tredjedel er viet tiden etter reformasjonen. Denne delen forekommer anmelderen mindre vellykket enn forfatterens riktignok annenhånds, men vel disponerte fremstilling av tiden frem til trosskiftet. Omtalen av de langsomt utdøende marianske folketradisjoner i kalenderåret (primstaven for eks.), folklore og blomsternavn, og av restene av en Mariavyrdnad i de første lutherske hundreårs kirkedisiplin, forsvarer nok sin plass, ja kunne med fordel kompletteres. Men senere, frem mot nutiden, taper fremstillingen unektelig i sans for proporsjoner, og blir løs og episodisk. Her blir likt og ulikt nevnt: sporadiske prekenes og ukeblads- (eller menighetsblads-) artikler, nyromantisk Maria-poesi av periferisk interesse for emnet (som Wildenvey's lett sentimentale «Madonna, jeg er fremmed her») og tredjerangs litteratur — og høyst uortodoks! — utnyttelse av Maria-motivet som Synnøve Christensen's (Maj Lindegaard's) likegyldige roman «Mor Maria». Forfatteren tar selvfølgelig kritisk på dette stoffet, men det er tilfang som etter anmelderens oppfatning ikke er hans studie verdig og hvis typiske interesse er nærmest lik null.

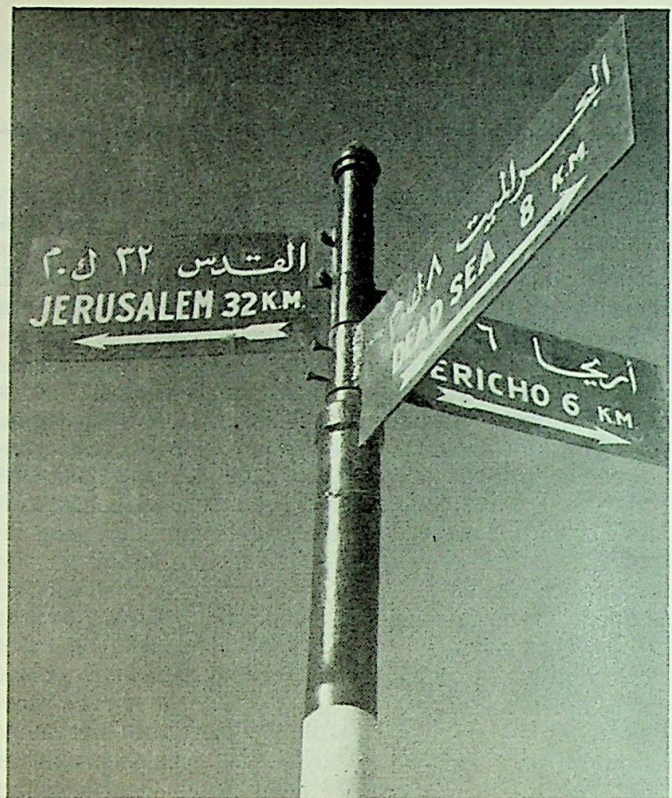
Derimot savner man en samlet redegjørelse for Maria-oppfatningen i representativ samtidig luthersk teologi i Norden. Her hadde man ventet at nettopp forfatterens slagside til den svenske skueplass, som ellers har en gunstig virkning på hans fremstilling, kom oss til gode ved en vurdering av hva der måtte finnes av mariologiske brokker i den vitale svenske teologi. Men det blir med et par sitater fra historikeren, erkebiskop Brilioth og noen få pastorale tekster, tildels av høyst tvilsom religiøs og litterær gehalt.

Talita og Nianiskos

En skisse

af Peter Schindler

Martha, Maria og Lazarus sad paa Stenbænken udenfor deres Hus i Bethania, da Solen var ved at dale bag Judæas Bjerge, og det blev svalt mod Aften; opad Vejen kom der, majsommeligt vandrende en lille ung Pige, netop udvoxet og nær den Alder da Faderen begynder at se sig om efter en Bejler til hende; man kunde se, at hun var mødig af Vandring, og de tre Søskende rejste sig og gav hende Plads paa Bænken. Martha spurgte, om hun ikke trængte til noget, men hun rystede bare paa sit fine lille Hoved, saa alle Guldmøntene om hendes Hals klirrede, og sagde: «Nej, jeg kan ikke finde Ro til hverken at hvile eller at spise, før jeg har fundet Mesteren!» Hvor hun da kom fra? «Fra Kaper-naum; jeg hedder Talita, og min Far er Synagoge-for-stander dæroppe i den galilæiske By. Man har sagt mig, at Rabbien dvæler hær hos Jer, og jeg maa tale med ham, for jeg tror, at han er Messias.» «Det er han,» svarede Lazarus, «men han er meget optaget lige i Øjeblikket; der er fuldt af Besøgende hos ham inde i Huset: baade Gudssøgere og Besatte, der er Farisæere, som vil stoppe hans Færd, og Skriftkloge, som vil forhøre ham, og naar Solen gaar ned, faar vi hele Sværmen af syge og Krøblinge, som vil bede ham om Helbredelse... hvad har Du at bede ham om, lille Søster?» «Om Døden,» svarede Talita med et roligt Smil. «Den Gave giver han

Moderne veiskilt i Palestina.

vist ikke nogen,» svarede Lazarus; «jeg har hørt, at han giver døde Livet, men aldrig at han skænker levende Døden.» «Vi faar se, om hans Kærlighed ikke er vid nok til det ogsaa,» sagde Pigen, «hans Almagt er det i hvert Fald.»

Lazarus lovede at fornemme, om der kunde blive Tid for hende, og mens Martha nødte hende til at nyde en

Forfatteren, som ellers er godt informert om data, tar feil når han fremstiller det som om Unionsoppløsningen (som han merkelig nok henlegger til 1906) medførte religionsfrihet i Norge. Denne ble innført allerede før midten av det 19. århundre og ytterligere institusjonalisert ved den nye dissenterloven av 1891.

Pater d'Argenlieu slutter sin studie med en kort konklusjon om «Jomfru Maria og den nordiske sjel». Her søker han, ikke minst ved å henvise til felleskristne troselementer, å bestemme nærmere mulighetene for en nutidig nordisk luthersk forståelse av Marias plass i frelsesverket.

Anmelderen deler ikke forfatterens ellers nøkterne og nyanserte optimisme når det gjelder denne angivelig gryende forståelse innenfor de nordiske stats- og folkekirker. De spesielle svenske miljøer hvor man sporer tegn i den retning synes isolerte og lite representative allerede på det nasjonale plan, og savner sidestykke i de øvrige nordiske land. Tvertom synes det som om den rike utvikling av nettopp mariologien innen katolsk dogmatikk og fromhetsliv i det 19. og det 20. århundre tydelig og smertelig understreker det tilsynelatende radikale og definitive i bruddet mellom den kristne hovedkirke og protestantene. Her er i våre land, nettopp overfor katolisismens tankemessige og devosjonelle forhold til Jesu

Mor, en bestemt avvisning som ikke bare må føres tilbake til det avgjørende og uforbikommelige problem om troens normative kilder (Skrift og tradisjon), men som også i moderne tid er blitt ytterligere befestet i ny-protestantisk tankegang ved en *teologisk mentalitet* som fortoner seg vesensforskjellig fra vår egen. Vi og protestantene nærmer oss simpelthen ikke troens realiteter på samme måte eller med den samme type religiøst sinnelag. Det er ikke en *grads-*, men en *vesensforskjell*. Det er en kløft som man vanskelig kan se at noen nokså generøs ekumenisme vil kunne slå en bro over, i en overskuelig fremtid.

Derfor er Pater d'Argenlieu's studie, som vi allerede nevnte i vår innledning, fra vårt synspunkt på mange måter en studie i en tragedie: En leting på en branntomt hvor der knapt er sten tilbake på sten av et oprinnelig storslagent og harmonisk åndelig byggverk. Det er hans fortjeneste — og vår uforbeholdne anerkjennelse verd — at han har lett med den iver som bare hengivenheten forklarer. Hengivenheten for Jesu Mor og for hennes milde gjerning i menneskers sinn. Hengivenheten for våre folk, som han har delt noen av sine beste år med.

H. Rieber-Mohn O.P.

Skaal Mælk og Honning, et Stykke Brød og en Haandfuld Figener, lirkede han ved Døren og fik Petrus ud, og til ham meldte han det sære ærinde, den unge Pige havde; Petrus mente nok, at noget saa sælsomt beretigede ham til at bede Mesteren slippe alle de andre for en Stund og lade Pigen faa Foretræde.

Mesteren hilste hende med et Smil: «Du er Jairi datter fra Kapernaum!» «Ja,» svarede hun og faldt ham tilføde; «Du har en Gang vakt mig op af Døde for at styrke min Faders Tro, da de allerede begræd mig og beredte mig til Jordefærd — jeg har hverken glemt Din Kærlighed eller Din Magt over Liv og Død!» «Og nu er Du kommet hele den lange Vej ned fra Galilæa for at opsøge mig — hvad vil Du, at jeg skal gøre for Dig, lille Talita?» Hun saa paa ham med sine store Øjne og svarede enfoldigt: «Som Du én Gang sagde «Lille Pige, stat op!» og tog mig i Haanden og førte mig tilbage fra Døden til Livet, vil Du nu ikke nok lægge Din mægtige Haand paa min Pande og sige «Lille Pige, sov ind igen!» for jeg vil saa gjerne dø igen og finde Hvile!»

Mesteren saa paa hende med sine dybe Øjne og spurgte: «Var Livet, jeg gav Dig, da ikke en god Gave?» «Nej, Herre,» svarede hun, «det var det kun en kort Tid, saa blev det uudholdeligt. Du sagde ganske vist til mine Forældre, at de ikke maatte sige det til nogen, og de prøvede ogsaa at fortælle, at jeg ikke havde været rigtig død, men kom mig, da de gav mig noget at spise, som Du sagde de skulle — men Grædekonene garanterede, at jeg havde været stendød og skulde begraves næste Morgen, og at du havde vakt mig op og endda krænkede dem ved at paastaa, at de ikke kunde skelne et virkeligt Lig fra en skindød, og saa udbasunede de det i hele Galilæa og ud til Tyrus og Sidons Egne, og Rygtet naaede helt over til Halvhedningerne i Dekapolis, og det var de jo interesserede i, for hvem vilde ellers leje dem til at klage, hvis de ikke kunde fastslaa, om den døde var virkelig død? Og saa begyndte Folk at strømme til for at se mig, selvom mine Forældre prøvede at lukke mig inde, og de fyldte Huset med Gaver: Høns og Honning og Brød og Æg og Vin og Frugter... og de trængte ind i vort Hjem og følte paa mig, og Hedningerne faldt ned og tilbad mig, og da jeg ikke længere kunde holdes skjult og fik Lov at gaa ud i Kapernaum, vendte alle Folk sig om, og nede ved Søen stimlede de sammen om mig og bad mig om at prøve at gaa paa Vandet for at se, om jeg var et Genfærd... og ingen af de unge Mænd tør begære min Haand hos Fader Jairus, for de siger, at jeg er Jahve viet, og jeg vilde dog saa gjerne være Hustru og Moder og et ganske almindeligt Menneske — se, derfor er jeg flygtet ned til Dig i Judæa for at bede Dig, om jeg dog ikke alligevel maa faa Lov at dø!»

Mesteren saa paa hende med uendelig Kærlighed og sagde: «Lille Pige, gaa nu ud til Martha og Maria og lad dem give Dig noget at spise, saa skal Du senere i Aften faa mit Svar!»

Da Talita var gaaet ud, og de tre gode Søskende sørgede for hende og fik hende til at hvile ut paa Bænken opad Huset, kaldte Mesteren Petrus ind og berettede ham, hvad der var sket. «Og det er ikke første Gang idag, at et Menneske har bedt mig om Døden som en Gave, skønt jeg har skænket det Livet. Du ser den Yngling derude i den ventende Skare, hvor bedrøvet han ser ud; det er Neaniskos, Du husker den unge Dreng i Nain, som jeg gav tilbage til hans Mor, Enken, fordi det gjorde mig saa ondt for hende, da vi mødte dem paa Vejen ud til Gravhulerne...» Jo, det huskede Petrus godt. «Og hør nu, hvad der skete: da hendes første Lykke over at have faaet Drengen tilbage, var overstaaet, levede hun i den Grad op, at hun gik hen og giftede sig paany, med den rige Købmand i Nain, og saa blev den unge Mand nærmest til Besvær, for Købmanden vilde have sine egne Slægtninge i Boden, og begynde paa noget selv, endsige danne Hus og Bo og tage sig en Hustru, syntes han ikke at kunne; han følte sig isoleret og udenfor det menneskelige Samfund og udygtig til Livet... Naar jeg gav de to Unge Livet tilbage, var det for deres Forældres Skyld: for at styrke Jairus' Tro og for at trøste Enken, hvis eneste Søn var død... jeg havde ikke de to Unge i Tanken, og nu kommer de bægge og beder mig om Døden paany som en Gave. Men jeg er Livet, og min Gave er Liv, derfor vil jeg give dem nytt Liv og give dem Lov at skabe Liv. Gaa ud og bed Martha dække op til Gilde, og naar vi har faaet Mængden bort — I andre kan jo helbrede de syge og drive Dæmonerne ud af de besatte — saa kom ind alle tolv med Martha, Maria og Lazarus til Fest!»

Da Mørket var faldet, og Mængden var sendt bort med gode Ord og godt Helbred, satte Mesteren sig til Højboards — og i dag faldt der ikke selv den mildeste Kritik af Marthas Opdækning — lagde de to Unges Hænder sammen, «som Gud har skabt det i Begyndelsen», brød Brødet, gød Vin i Bægrene og spiste og drak med Talita og Neaniskos og Disciplene og de tre Søskende, og mens de spiste, tog han Ordet og sagde: «Himmeriges Rige lignes ved et Bryllupsmaaltid...»

Peter Schindler.

PETER SCHINDLER'S BØKER *en festlig julegave!*

Nettopp utkommet:	
Dage i Nord-Italien	hf. 34.50, ib. 44.90
Tidligere utkommet:	
Dage i Rom	» 34.50, » 44.90
Ønskerejsen i Italien	» 13.40, » 19.30
Ønskerejsen i Østrig	» 14.90, » 20.40
Kølvand og Skinnestriben	bare hf. 14.60
Dette hellige Evangelium	» » 17.75

På norsk foreligger i år Tysklands store katolske forfatterinne, Gertrud von Le Fort, med den historiske roman: Bryllupet i Magdeburg, ib. kr. 16.80.

KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL,
Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 37 43

HISTORIE og ROMANTIKK

Reisebrev fra Verona

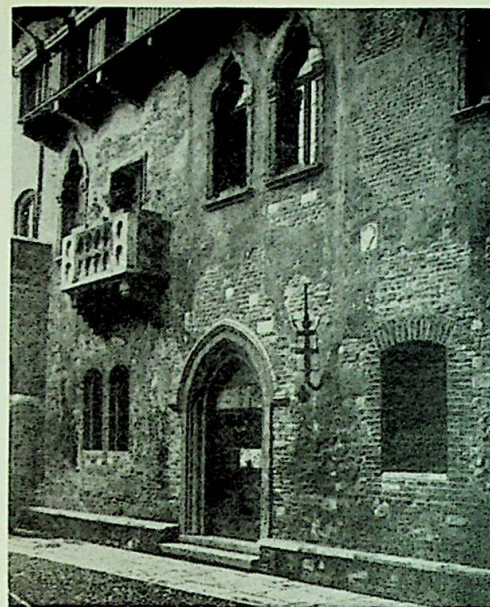
Pavehoff og pavevalg i Verona

Da kardinal Nicholas Brekespear var kommet tilbake til Italia fra sin legasjonsreise til Skandinavia og var blitt valgt til pave under navnet Hadrian IV, hendte det et lite intermesso som er en nokså betegnende innledning til de følgende årtiers spenning mellom pavene og keiseren. Ved det første møte mellom paven og den unge keiser Fredrik I Barbarossa i Sutri i 1155 nektet keiseren å ære paven med den tradisjonelle marskalktjeneste (d. e. å holde tøylene og stigbøylen for ham). Allikevel kronet Hadrian ham til keiser. Men snart deretter begynte en lang rekke av uenigheter og motsetninger mellom keiseren og paven. Under Hadrians etterfølger, Aleksander III, utropte Fredrik 3 motpaver etter hverandre. Aleksander måtte flykte fra Rom, først til Frankrike, senere til Benevento. Da han til slutt etter keiserens nederlag kunne vende tilbake til Rom, sammenkalte han der i 1179 det 3. Laterankonsil (det 11. alminnelige kirkemøte), der man etter de dårlige erfaringer i de siste år vedtok nye bestemmelser angående pavevalget: Fra nå av skulle hverken keiseren, presteskabet eller folket ha noe å si, og valget utelukkende avgjøres av kardinalene med to tredjedelers stemmeflertall. (Dette gjelder den dag i dag.)

Uoverensstemmelsene mellom keiseren og paven varte ved også under etterfølgerne. Lucius III henla paveresidensen og hele kurien til byen Verona. Der hadde han i 1184 et møte med Fredrik hvor de forgjebes forsøkte å oppnå enighet i en del stridsspørsmål, bl. a. dobbeltvalget i bispedømmet Trier der både paven og keiseren hver holdt fast ved sin kandidat, og keiserens ønske om at paven skulle krone hans sønn Henrik til med-keiser.

Den 25. november 1185 døde Lucius III. Kardinalene trakk seg straks tilbake til Veronas gamle festning Castel San Pietro for der å foreta pavevalget etter de nye bestemmelser, uten keiserens innflytelse. Den samme dag ble den keiserfiendtlige kardinal Umberto Crivelli, erkebiskopen av Milano, valgt til pave.

Det første som den nye pave Urban III gjorde var selv å ordinere den av keiseren forkastede bispekandidat i Trier, Folmar. Fredriks mottrekk var at han sendte sin sønn Henrik med en hær som besatte den største del av kirkestaten, slik at paven til slutt var innesperret i Verona, nesten fullstendig avskåret fra hele omverden. Mens denne tragiske konflikt mellom paven og keiseren tilspisset seg, kom i begynnelsen av oktober 1187 meldingen fra Palestina om at Jerusalem igjen var falt i muhammedanernes hender. I den samme måned døde Urban III.

Har Romeo stått på dene balkongen og speidet etter Julie?

Hans etterfølgere gjorde alt de kunne for å slutte fred med Fredrik. Gregor VIII som bare regjerte i 8 uker forordnet nyvalg i Trier og ropte hele verden opp til et nytt korstog for å befri Jerusalem. Hans etterfølger Klemens III kronet Fredriks sønn til med-keiser og opplevet å se realisert korstoget under ledelse av den gamle Barbarossa som fant en tragisk død i Asia.

Sightseeing

Den gamle borg, som var paveresidens, med kirken San Pietro in Arce hvor Urban III ble kronet til pave, behersker den dag i dag byen Verona, slik den ligger og ruver på nordsiden av elven Adige som strømmer i en bue tvers gjennom byen. Borgen ble bygget i keiser Augustus' tid, da Verona var garnisonsby for de romerske legioner. Senere var den residens for Østgoternes konge Theoderik som i de nordiske sagnene (Edda, Nibelungen) kalles Didrik av Bern (= Verona).

Når man besøker Verona, lønner det seg først å foreta en kjøretur over Lung'Adige, alléene langs den nordre elvebredden, ikke bare for å se denne gamle borgen Castel San Pietro, men også for å nyte den herlige utsikt over den gamle bydel på den andre side med dens mange palasser, kirketårn og kupler. Det finnes turister — dessverre altfor mange — som mener at en slik rundtur bare for å orientere seg og nyte en utsikt er «bortkastet tid». De styrter heller hodekulls inn i et utall av kirker og muséer og nøyer seg ikke før de har verifisert alle de detaljer som reisebøkene oppregner. Det de «gjør» i tre uker kunne være passe for en tre måneders studiereise og mange av de ting som guidene prakker på sin trette tilhørerflokk, er bare av interesse for profesjonelle kunsthistorikere.

Vi besøker bare de tre viktigste kirker. Først San Zeno som ligger over den siste bro, litt i byens utkant mot sørvest, en herlig romantisk basilika fra den tidlige

middelalder. I Dantes Divina Commedia møter vi en abbed Gherardo av San Zeno som spilte en rolle i den ovennevnte kirkepolitiske strid under Barbarossa (Purgatorio XVIII, 118). Mens vi beundrer bygningen, ser vi i et sideskip en flokk skolebarn som venter på sin tur foran noen skriftestoler. Det gjør godt å konstatere at denne skjønne gamle kirke ikke som så mange andre er blitt redusert til et dødt fortidsminnesmerke, men står i nåtidens levende sjelesorgstjeneste.

Så kjører vi inn til byens sentrum for å besøke domkirken og S. Anastasia, to vakre eksempler på italiensk gotikk. Blant de mange verdifulle malerier husker jeg særlig et alterbilde av Tizian i domkirken som fremstiller Marias opptagelse til himmelen. Dette befinner seg i et mørkt sidekapell og jeg ville neppe ha lagt merke til det hvis jeg ikke hadde hatt følge med en som fra et tidligere besøk visste om både maleriet og bryterne for dets elektriske belysning!

Vi spaserer videre langs verdige palasser, forbi Scaligerfamiliens imponerende gravmonumenter, til Piazza dei Signori, en herlig plass som rundt omkring er helt innestuttet av prektige bygninger med tinder og tårn. Sidegatene munner ut på den gjennom porter. Det er heldigvis ikke meget kjørende gjennomgangstrafikk, så her kan en sitte i ro med en caffè espresso og betrakte de vakre omgivelser og folkelivet, samt dueflokken som ustanselig svermer omkring Dantes statue og får mat av turistene. Det har nok ikke alltid vært så fredsomelig her. Palassene ligner festninger med sine bittesmå vinduer på utsiden og tindene på takene og tårnene. Blodige kamper ble kjempet, grusomme intriger utklekket her. Sagaen beretter om den langobardiske konge Alboin som i drukkenskap tvang sin hustru Rosamunde til å drikke av hennes beseirede fars hjernesalle, men kort deretter ble myrdet av hennes to kavalerer. I 905 overfalt karolingerkongen Berengar I sin frende keiser Ludvig av Burgund i Verona og lot ham blinde. Også han ble innhentet av hevnen og snikmyrdet her. I 12.—14. århundre var Verona en liten selvstendig stat der det var stadig kamp om makten mellom de forskjellige adelige familier. Mens de fleste navn er betydningsløse eller glemte, er det to som ble verdenskjent: Romeo Montecchi og Julie Capuleti.

Opera-romantikk

Når en fra Piazza dei Signori går over det populære marked på Piazza delle Erbe, finner en i den neste gate en mørk port som gir adgang til den indre gårdsplass der husene til Romeo og Julie ligger. Så meget skal være historisk sikkert at husene har tilhørt slektene Montecchi og Capuleti. Og når en gammel italiensk fortelling beretter om forelskelsen mellom disse to unge mennesker fra familier som lå i bestandig feide med hverandre, er det nokså sannsynlig at det ligger et historisk faktum til grunn, selv om Romeo kanskje ikke akkurat har sittet

på kanten av denne balkongen slik Feuerbach har malt og turistene fantaserer om her på denne gårdsplass.

Internasjonalt kjent og udødelige ble Romeo og Julie først da Shakespeare tok dem som hovedpersoner til et drama. Og senere har fortellingen inspirert musikere som Bellini, Gounod, Berlioz og Tsjaikovskij til å komponere vakre operaer og programmusikk.

Den dag i dag er Verona berømt for sine operafremføringer i sommersesongen. De finner sted i friluft i det gamle romerske amfiteater. Dette er en ovalrund bygning fra det 3. århundre, 153 m. lang og 123 m. bred, som gir plass til 25 000 tilskuere og har en vidunderlig akustikk. De fremste italienske kunstnere opptre her, et orkester på vel 100 mann og balletten fra Scalateateret i Milano medvirker. I masseopptrinnene kommer over 300 aktører på scenen. Å overvære en av disse operaer i en sydlandsk sval sommernatt er en opplevelse som ingen sommerturist i Norditalia skulle gå glipp av. Typisk er den livlige stemning blant publikum både mellom og under aktene. Stemningen og begeistringen er ikke mindre enn under en landskamp på Ullevål stadion eller en tyrefektning i Spania — bare med den vesentlige forskjellen at her — betegnende nok for italienerne — skjer dette i forbindelse med prestasjoner av høy kunstnerisk verdi!

Gerard Vranken.

Noen gamle Betlehemslegender

Av J. C. Marsh-Edwards.

I tidligere tider fantes det en rik samling av åndelige folkefortellinger, hvorav de fleste dreiet seg om Kristi fødsel og barndom. Gjennom hundreder av år ble disse legender fortalt hver jul, foran flammende peisbål, mens snedrivene pisket mot vindusrutene.

*

Da jomfru Maria la Jesus i krybben etter å ha viklet noen kluter om ham, laget hun et lite leie av høy, sier en av historiene.

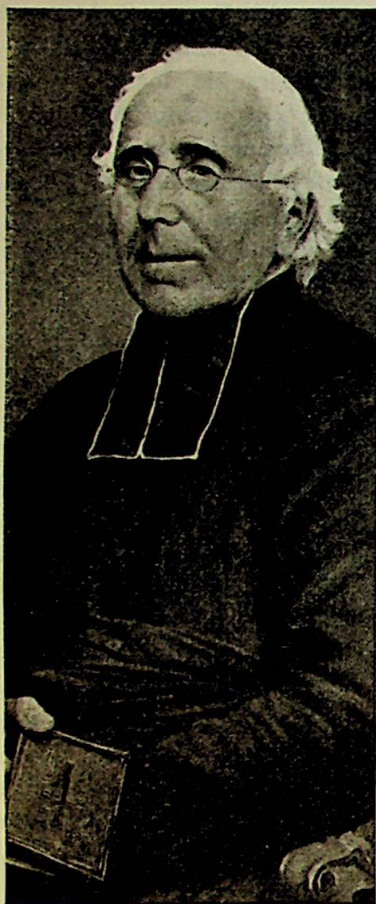
Foruten oksen og eselet var det også en ko og en hest i stallen. Hesten som tilhørte en fin jødisk familie, var langt fra å ta del i de andre mer beskjedne dyrs ærbødige tilbedelse av deres skaper, og etter å ha spist opp alt det fór som tilkom den, beveget den seg over til krybben hvor Vor Frue hadde lagt barnet, og begynte å spise opp høyet der også. Hun gjorde sitt beste for å få den vekk, først ved å ryste kjolen sin, og så ved å daske til den på mulen. Alt var forgjeves, den grådige skapning la på ørene, rullet ondskapsfullt med øynene og holdt trassig på med å spise til det ikke var noe høy igjen, og det guddommelige barn ble liggende på krybbens bare, kalde sten. Da så hesten trakk seg tilbake, ble koen som hadde iaktatt hele scenen med sine mørke, tankefulle øyne, grepet av medlidenhet med babyen. Mens Vor Frue samlet sammen de høystrå som var igjen, lente den seg over krybben og holdt barnet varmt med pusten sin, inntil det kunne legges på et annet lite leie.

(Forts. s. 389)

De mannlige ordenssamfunn i Norge i dag

4. artikkel:

Maristenes kongregasjon - Societas Mariae

Maristene hører til de lett beveglige tropper innen Kirken!

Franskmannen Jean Claude Colin, Maristkongregasjonens grunnlegger († 1875).

P. Giacomo Lambert, S. M., *Assistente generale dei Padri Maristi, Roma* — står det på det kort vi fikk av generalassistenten, som for noen tid siden var på et 3—4 dagers besøk i Norge. Pateren er amerikaner, og har nå i flere år vært bosatt i Roma, hvor kongregasjonens moderhus befinner seg. Derfra overvåker han den verdensomspennende virksomhet, og besøker iblant de fjerne utposter. Han synes å forene i seg både den amerikanske og den latinske mentalitets beste og mest charmerende egenskaper; greit og liketil spør han hva saken gjelder, og svarene kommer konsise og avbalanserte. Bak smilet og livsgleden merker en øyeblikkelig en skarp og vital hjerne.

— Nei, vi er jo ikke munkers selv om vi har avlagt de tre klosterløftene. Men i de fleste andre land bor fra 3 opptil 45 patres sammen og danner altså samfunn. Vi har ikke klostre i egentlig forstand, men da det særlig er undervisning vi driver med, har vi store skoler — colleges, — som gjør at flere patres kan arbeide på samme sted. Her i Norge arbeider jo patrene hver for seg som vanlige prester, og vi har heller ingen spesiell drakt.

— Dere forener på en måte det gamle klosterideal med moderne aktivitet?

— Ja, kongregasjonen er utpreget aktiv. Den er av nokså ny dato, ble godkjent i 1836, og det 19. århundre trengte prester som lett kunne forflyttes og arbeide hvor som helst. Vi tilhører altså Kirkens lett flyttbare tropper. Ordener og kongregasjoner har jo alltid oppstått og tatt form i overensstemmelse med tidens krav. Nå

i det 20. århundre synes sekularinstituttene å være et behov.

— Hvilken hensikt har da de tre klosterløfter for dere?

— De medfører at man søker å leve i samfunn der forholdene gjør det mulig, slik vi som alt nevnt gjør det i våre undervisningsinstitusjoner. Og som i andre ordenssamfunn er vi underlagt vår generalprior, men hvis en maristpater blir utnevnt til biskop, står han jurisdiksjonmessig utenfor kongregasjonen. Åndelig sett tilhører han den derimot stadig.

M. h. t. kyskhetsløftet så gjelder det samme for alle munkers og prester, mens fattigdomsløftet adskiller oss fra sekularprestene. De sistnevnte har jo lønn og er mer uavhengige, vi har til gjengjeld ingen pengebekymringer. (Han ser så fornøyet ut at han forter seg å tilføye at dette også medfører ekstra løsrivelse og offer!)

— Våre ønsker og lyster går i stikk motsatt retning av vanlige folks: Vi har fest den dagen vi sier nei til ekteskapet, mens andre fester når de gifter seg. Likeså når vi avlegger lydighetsløftet, folk flest vil jo helst oppnå autoritet og kunne befale over andre. Vi fryder oss dessuten over ikke å eie noe, *det* er heller ikke alminnelig.

— Hvorfor navnet Marister?

— Society of Mary — spirit of Mary. Maria levet et skjult liv i Nasaret, og kongregasjonens ånd er å søke å gjøre det samme. Den driver undervisnings- og misjonsvirksomhet, men med minst mulig publisitet. Vi avetterer aldri våre skoler f. eks.

— Ja, var ikke De kommet hit nå, hadde vi neppe fått vite stort om maristene...

— Da har maristpatrene her i Norge den rette ånd og er et korreks til meg!

— Tør vi likevel spørre hvor mange dere er i dag?

— Vi er 2000 fordelt på Europa, Amerika, Afrika, Australia med New Zealand og øyene i det sydlige Stillehav. Disse områder er inndelt i provinser med hver sin provinsialprior; patrene her i Norge sorterer under den nederlandske provins. Vi har også biskoper som bestyrer

Maristenes Moderhus på Monte Verde i Rom.

hvert sitt apostoliske vikariat, for tiden åtte. Og her i Oslo Katolske Bispedømme er jo endog en av våre blitt residerende biskop! —

Som De forstår, er vi svært spredt, vi settes inn der det trenges, snart her, snart der rundt om på jordkloden. Hele verden beveger seg så fort nå, det foregår store endringer på kort tid, og Kirkens ordener og kongregasjoner med, må til en viss grad innrette seg deretter. Tendensen er tydelig mer og mer *ut* av klostrene, — endog trappistene lar flytte på seg nå!

— Denne unge kongregasjonen har vel ikke fått tid til å frembringe noen helgener ennå?

— Vi har én, pater Chanel, som døde som martyr og ble kanonisert i 1954, og flere som er saligkåret, pater Eymard og pater Champagnat.

K. R.

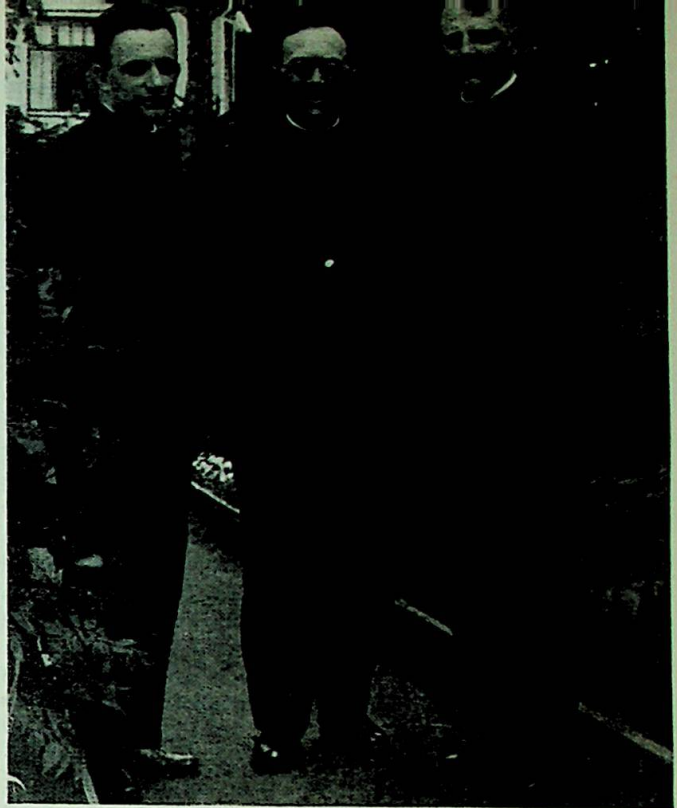
Litt historikk.

Stifteren av Marist-kongregasjonen — som omfatter både mannlige og kvinnelige medlemmer — er den franske presten Jean Colin. Han ble født 7. august 1790, som den syvende av åtte barn, i St. Bonnet-le-Troncy i bispedømmet Lyon. 14 år gammel fulgte han sin eldre bror Pierre til forberedelsesskolen i Saint Jodard, hvorfra han så kom til presteseminariet i Verrières. Her hadde han som medstudenter den senere så berømte og hellige sogneprest i Ars, Jean Marie Vianney, og Marcellin Champagnat som senere kom til å stifte Kongregasjonen for Marist-skolebrødrene. De tre sluttet snart et sterkt vennskap med hverandre. Jean Claude ble presteviet i 1816, og den første utnevnelsen førte den unge «abbé» til bygden Cerdon i Beaujolais som kapellan for sin bror Pierre.

Under Jean-Claudes 8-årige virke her vokste og modnet en stor plan i den unge kapellanens sjel. Spiren var allerede blitt lagt i seminartiden, da en av studentene, Courveille, hadde samlet omkring seg en gruppe for å drøfte stiftelsen av et religiøst ordenssamfunn viet Kristi mor, Maria. Jean Claude, som alt lenge hadde gått med de samme tanker, sluttet seg til dem. Det varte imidlertid ikke lenge før de fleste hadde glemt sitt gode forsett — bare ikke Jean-Claude! Etter en anstrengende arbeidsdag satte han seg en kveld ned for å arbeide på konstitusjonen eller ordensregelen for den påtenkte Marist-kongregasjon. Det var som en uimotståelig makt tvang ham til å gripe til pennen. Langt mere arbeide og besvær kostet det ham siden å få Regelen godkjent. Omsider, i året 1833, tok abbé Colin med to medbrødre like godt veien fatt til Rom. Her kom noe helt uventet ham til hjelp: Pave Gregor XVI skrevet som godkjente opprettelsen av «Société de Marie», eller Maristene. Og han betrodde dem misjonen på New Zealand og en stor del av Oceanien.

Den 24. september samme år avla de første Marister sine løfter og valgte enstemmig pater Jean-Claude Colin til sin første øverste leder. I mange år fremover fikk han vie sine krefter til den gjerning han alt i sine ungdomsår hadde følt seg inspirert til og siden forble trofast mot. Han døde den 15. november 1875, 85 år gammel.

Avgjørende for Marist-kongregasjonens stiftelse ble

De første marister i Norge: Pater (siden 1932 biskop) dr. Jac. Mangers mellom paterne P. Bzdyl (t.v.) og G. de Paepe (t.h.).

som vanlig de misjonsoppgaver som naturlig meldte seg i de veldige Stillehavs-områder i første halvdel av forrige århundre. Det er også her at kongregasjonen i første rekke har vært med på å skrive kirkehistorie. Hva dens pionerer her utsto og utførte står for oss, deres etterfølgere i nyere tid og under andre himmelstrøk, som noe like utrolig som beundringsverdig. Ordenskrønikene melder om seks misjonærer som led martyrdøden, hvorav to, paterne Jacquet og Pacquet ble spist av kannibaler. Pater Chanel, som ble helligkåret i 1954, ble slått ihjel på Futuna i øygruppen Tonga, og videre har 24 patres og legbrødre funnet døden i bølgene blant de vidstrakte øygruppene.

Som det fremgår av samtalen ovenfor med pater Lambert, arbeider Marist-kongregasjonen idag i alle verdensdeler — i 16 land utenom Sydhavslandene. Dessuten betjener den også to kolonier for spedalske, en i Ny-Caledonia og en annen på Makogai, en liten øy i Fidji-Arkipellet.

Maristene i Norge.

Da pater dr. Jac. Mangers en sen sommerkveld, 22. juni 1925, ankom til Haugesund, var dette innledningen til en ny gjerning for Societas Mariae. Inntil da var våre patres mest dratt ut til de fjerne tropiske egne, og for første gang sattes kursen for Det høye nord. I Haugesund fikk den nyankomne marist foreløbig oppholdstiltalelse for 3 måneder bare — siden skal vi se, sa myndighetene i «sildebyen»! Året etter kom pater Peter Bzdyl og sluttet seg til, og de to var sammen der til 1931, da pater Mangers ble sogneprest i Stavanger, mens pater Bzdyl fungerte som sogneprest i Haugesund. Knappt var så pater Gustav de Paepe kommet til landet for å bli kapellan i Stavanger, før Rom til hans forferdelse berøvet ham hans sogneprest, og han selv, med et skralt minimum av kjennskap til det norske språk, måtte bestige prekestolen! Sommeren 1932 var nemlig pater Mangers

BLIKK på TIDEN

Filmkremmerne i templet.

■ I en årrekke har Hollywood drevet kommersiell rovdrift på Den hellige skrifs veldige tematiske rikdom. Mer eller mindre skrekkelige «bibelske» filmer, hvor mysteriet er fjernet og den materielle ramme er forflattet med nifst sikker hånd, har etterfulgt hverandre på løpende bånd, og har vel også oppnådd en viss suksess på velmenende, men kritikkuløst kristelig hold, hvor sansen for falskneriet jo tvertom burde være særlig sikker.

Her er for en gangs skyld et *forhåndsvarsel*. Det gjelder en film som nok snart dukker opp også hos oss, omgitt av et fyrverkeri av reklame: Bråkmakeren Cecil B. De Milles' «De ti bud». I et nylig nr. (12. november) av det kompetente amerikanske uketidsskriftet «Time» fikk den en hard medfart som sier oss litt om hva vi har i vente. Alt her er overdimensjonert: Filmen varer 3 timer og 40 minutter, har kostet 13,5 millioner dollars, rummer scener med over 20 000 statister, viser en flodbølge på over en og en halv million liter vann som drukner egypterne i Rødehavet, etc. etc. Men ennå en gang har Hollywood druknet selve poenget i bare glørete markedsloyer og platt spekulasjon:

Den nåværende generalprior, amerikaneren pater Alcime M. Cyr, valgt i 1947. Egentlig gjaldt valget for livstid, men på hans forslag er generalpriorens funksjonstid endret til 14 år, med anledning til gjenvalg for maksimum nye 7 år.

blitt utnevnt til biskop for Oslo Apostoliske Vikariat. Biskopen nølte imidlertid ikke lenge med å hente sine ordensbrødre over til Østlandet. Pater Bzdyl overtok Stabekk menighet og pater de Paepe fungerte som rector for St. Elisabethsøstrene i Oslo. I 1936 kom den fjerde marist, pater Johannes Rommelse. Denne nedla et fortjenstfullt arbeid som sogneprest henholdsvis i Stabekk og Hønefoss, og det var med tungt hjerte han forlot Norge for tre år siden for å overta redaktørstillingen av det hollandske Norges-tidsskrift «Uit het Land van Sint Olaf». I 1954 kom pater Antoine Ivens i hans sted og er nå sogneprest for St. Theresias menighet i Hønefoss. Pater de Paepe har siden 1937 vært rector ved det vakre Kristus Konge-kapell på Grefsen som hører inn under St. Olavs sogn i hovedstaden. *G. de Paepe, S.M.*

«Med uforliknelig «fromhet» hevder film-despoten De Mille at han har søkt å «oversette Bibelen tilbake til dens opprinnelige form», den form hvori den ble levet. Men hva han faktisk har gjort, er å kaste kinogjengerne sex og sand i øynene, og det dobbelt så lenge som noen annen filmprodusent har våget det.»

De bibelske fortellinger er bare en ramme om mer eller mindre utilsøret *sex appeal*, «endog Moses... ser snarere ut som en mann på vei til Palm Springs for å friske på hudfarven, enn et menneske som vakler ut i ørkenen for å finne sin Gud», og av de ti bud har produsenten — med virtuos sikkerhet på grensen av den strenge amerikanske filmsensur — satset sine millioner særlig på det syvende. «TIME»s intelligente forargelse vitner om både sunn pietet og god smak:

«Er dette blasfemi? Nepe i ordets gjengse betydning. Men det kan ofte være vanskelig å si akkurat hvor (i filmen) den fine grenselinjen mellom smakløshet og helligbrøde egentlig skal trekkes. Når Gud taler til Moses fra den brennende tornebusk, er det en veldig, salvesfull basstemme som messer oss imøte — mest av alt minner det om en fjernsynreklame for det lokale begravellesbyrå. I slike øyeblikk får en nødvendigvis det inntrykk at filmprodusenten — selv om det ikke var hans hensikt — har tatt Herrens navn forfengelig.»

Åndsliv i vintertemperatur.

■ Novemberklimaet — som vi nå forlengst heldigvis har lagt bak oss for denne gang — synes i Norge å være særlig gunstig for injurier og arrig polemikk. I «Verdens Gang» har forfatteren Aksel Sandemose i to rasende artikler gitt fritt og tildels ondartet løp for sin uvilje mot kristendommen i sin alminnelighet og en ihvertfall utvilsomt velmenende biskop Johannes Smemo i særdeleshet. I «Dagbladet» (til og med i ett og samme nr. omtrent samtidig med forestående) har lektor Trygve Bull overfalt forfatteren Sigurd Hoel som et ledd i evighetsdebatten om sproget (språket), og det til overmål under den tydelige og uelskverdige tittel «LØGN», med anvisning om at eventuell injurieprosess blir å melde til «mitt verneing, som er Oslo» mens en illsint Anton Beinsset kaller professor Harald Schjelderup for «feig» og avkrever ham «klart svar: ja eller nei», på en rekke nærmere spesifiserte spørsmål (ifølge polemikkens lover et nesten usvikelig tegn på at spørsmålene tvertom krever et nøye nyansert svar!). Enkelte sukker, under all denne edder og galle, etter litt dansk humor og fransk esprit i polemikken, mens andre — som høyesterettsadvokat I. B. Hiorth nylig i et oppsett i «Morgenbladet», krever norsk debatt sanert ved at logikken innføres som fag i våre gymnasier. Nå stikker vel utingen dypere, som noe gemytts-betinget: Agget og retthaveriet er baksiden av en medalje som ellers kan glimre riktig pent, som patetisk sannhetskjærighet og respekt for retten. Og kommer vi bare over vintersolhverv, mildnes sedene erfaringsmessig endel, og noe som ligger velviljen og fordrageligheten nærmere kommer til uttrykk overfor de ca. 8 medborgere vi risikerer å måtte avfinne oss med på hver kvadratkilometer av vårt særdeles rummelige land. Da gryr den fruktbare mistanke om at i de menneskelige meningers flyktige verden er der plass for minst tre ulike syn på saken: ditt, mitt og — det riktige!

Kardinal og fange.

■ Siden meldingen om at Josef kardinal Mindszenty, under den russiske gjenerobring av Budapest og den røde terror som fulgte, hadde søkt asyl i den amerikanske legasjon i den ungarske hovedstaden, har det vært sparsomt med nyheter om en av de mest markante profiler i samtidens kristenforfølgelser. I et telefonintervju under Budapest's hektiske «frie uke» bekreftet kardinalen at han fra kommunistenes side i 8 år hadde vært utsatt for fengsling og en sjelelig og legemlig tortur «hinsides menneskelige ord og forestillinger». I et nylig nr. (25. november) av det ovenfor nevnte amerikanske tidsskriftet «Time» opplyses at kardinalen dagen etter sin ankomst til legasjonen leste messen for personalet og andre flyktninger

Kardinal Mindszenty — uten det vanlige messeskrud — mens han celebrerer Messen i den amerikanske ambassade i Budapest.

med minister Edward Wailes' skrivebord som provisorisk alter. Ellers tilbringer han hele sin tid for seg selv og arbeider på en rapport om hva han har gjennomgått. Hans ansikt og skikkelse er preget av lidelse og slit, og han er dypt ulykkelig over ennå en gang å være skilt fra sitt folk i dets dypeste nød. I et brev til president Eisenhower som ble offentliggjort fra Det Hvite Hus for noen uker siden skriver kardinalen:

«Som en vrakrest av Ungarns frihet har jeg ved Deres vennlighet funnet tilflukt, i mitt eget fedreland, som gjest i Deres legasjon. Deres gjestfrihet reddet meg utvilsomt fra å bli drept øyeblikkelig. Med dyp taknemlighet sender jeg Deres Excellence mine oppriktige gratulasjoner med gjenvalget som President for De Forente Stater, et opphøyet kall som låner sin glans fra dets innsats for menneskehetens høyeste håp: Gud, nestekjærligheten, visdommen og den menneskelige lykke. Måtte Gud skjenke Dem og Deres folk en større styrke og et rikere liv... Jeg ber Dem om ikke å glemme Ungarn, denne lille hederlige nasjon som lider tortur og død i menneskehetens tjeneste.»

Kultur gjennom kiosklukene.

Der er ett og annet vi nok er ettertrykkelig uenige med forfatteren Nils Johan Rud om — for eksempel ønskeligheten av å imøtekomme hva han kaller «det naturlige behov for pornografi». Det forhindrer ikke at vi ofte, over hans vel-skrevne kronikker, synes han er en ridder av den sunne fornuft. Når han — som nylig (19. og 20. november) i «Morgenbladet» — skriver om ukebladenes utfordrende problem er han dessuten utrustet med en særlig realistisk form for innsikt, idet han i 30-årene skapte og ledet Norges eneste kulørte ukemagasin med virkelig kunstnerisk og litterær målsetning — uten at det ble konkurs. (Det ble visst heller ikke den helt store økonomiske suksess som den glatte og forekommende plattformen i en viss del av ukepressen garanterer.)

De virkelig enorme opplagstallene i norsk ukepresse gjør denne til en opinionsfaktor og dermed til et folkepedagogisk problem av første rang. Den direkte spekulasjon i det uhumske og det perverse har jo med den nylige dommen over «Verden Rundt» fått en velfortjent smekk. Selvom det ellers er tydelige tilløp til den — under mildere former — i en rekke andre ukeblader.

Rud tar for sin del snarere stilling til ukebladstoffets alminnelige menneskelige og kulturelle kvalitet, forøvrig med åpent og tolerant øye for disse bladenes legitime oppgave: å fornøye med lett underholdning:

«Hva som er av norsk ånd, fantasi og penn i det, er i mengden så lite at det er forsvinnende. Men av den store verden både dufter og stinker det, iallfall det som er såpass at det gir fra seg lukter. Alt av vår egen tid mudrer og gjørmer denne

stigende strømmen, ikke noe av menneskenes liv er den fremmed. Forsåvidt er underholdningslitteraturen en enestående formidler av vår sivilisasjons virkelighet, den sannferdige som den forløyede. Mest det siste, i overveldende grad løgnaktig. Dette er iallfall den ansvarlige kulturkritikkens gjennomgående mening om den såkalte kulørte litteratur. Men samtidig er den merkelig vanskelig å holde fast for et angrep, og for arrestasjoner, denne uavlatelig produserende presse. Den er ustanselig under forandring, om ikke forvandling, den er ikke riktig slik idag som den var igår, og med den kameleonnatur som også er dens moral, vil den imorgen ha fått andre og nye forvirrende trekk. Et magasinnummer dukker med brask og brann opp hver onsdag for å forsvinne i dødsens stillhet for et nytt onsdagsnummer. Godt eller dårlig er ukebladet en lyslevende illustrasjon av vår egen tid til enhver tid, og det flasher opp en Kong Faruk med de samme publicity-effekter som det flasher opp en Albert Schweitzer for det samme umåtelige publikum. I dette spennet fra det ene forbildet til det andre, har det sin vanmakt som sin makt til å oppdra mennesker i samme stund som det underholder dem.»

Rud ser ellers slett ikke mørkt på ukebladenes utvikling i Norge. Tvertom mener han at det vokser frem en følelse av ansvar for kulturformidlingen og for de ekte verdiene som lover godt:

«Jeg tror at den illustrerte presse så smått er iferd med å bli våkent klar over både sine krefter og sine oppgaver. Det er tegn ute blant denne pressens stormakter som tyder på det (se til den nærmeste, den svenske), at den med stigende ansvar vil bli hva den alt er, en ny åndsmakt. Akkurat som den alt er en av tidens mest opinionsskapende krefter, vil den komme til å gi en Schweitzer en annen betydning enn den gir en Faruk. Da kommer også det nasjonale tilbake til vår egen, innenfor et større og sannere verdensbilde, og «— den kan blive et Middel og en gang faa en Betydning, som vi nu ikke se.»

Fr. Candidus.

Herr redaktør!

Er det vel betenkt av «St. Olav» å spendere spalteplass på hr. Per Lønnings petitjournalistikk og hans tåpelige påstand om at Arnulf Øverland er en «sprellmann»? («Blikk på tiden», nr. 22, side 363) — Kan man ta en skribent alvorlig som benekter at Arnulf Øverland — hva man så ellers måtte behage å mene om ham — er en karakter?

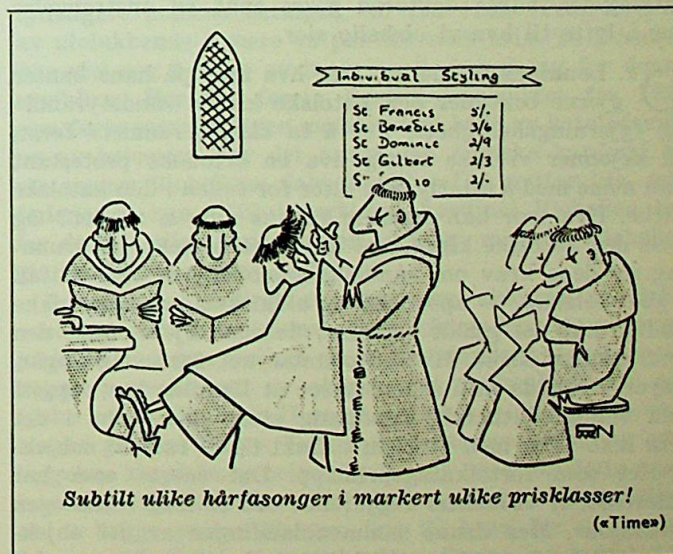
Oslo 1. desember 1956.

Ærbødigst
Emil Boyson.

*

Sitatstoffet i Blikk på tiden har selvfølgelig en rent informativ hensikt, og er bare uttrykk for St. Olavs eller fr. Candidus' egne standpunkter når så uttrykkelig sies. Etter vår vurdering vil enhver som gjennom den representative Berlingske Tidende får anledning til å orientere den danske opinion om norsk åndsliv gjennom en kronikk (ikke petit) måtte tas alvorlig, selv om man kan være dypt uenig i det som hevdes.

Red.

Subtilt ulike hårfasonger i markert ulike prisklasser!

(«Time»)

LITTERATUR

Norsk religionsdebatt i essaysform.

Per Lønning: *Innfall og utfall. Fra norsk religionsdebatt*. Forlaget Land og Kirke. Oslo 1956.

Helst skulle man vel være en essayist i klasse med en Helge Krog eller en Nils Kjær for å begynne å utgi sine samlede avisartikler i en alder av 28 år. Men dr. theol. Per Lønning har altså også våget spranget. Emnevalget spenner vidt, det vil favne noe i retning av hele den aktuelle norske kulturdebatt. Resultatet blir da også så ymse. En av hans beste artikler — kanskje fordi det er en av de dypeste følte — er pussig nok den hvor til og med han selv føler seg beføyet til å unnskylde forfatterens store ungdom! Det er noen kloke og friske ord om «oppdragelse og religiøs frihet». Og stadig vekk skimter vi, bak det spesielle lutherske uttrykk, som jo er oss fremmed, en dyp og reell streben etter å betrakte kristendommens kjernebudskap med nye og friske øyne, revidere vedtatte synspunkter og føre det frem for folk på en slik måte at det skulle angå dem. Men la det straks være sagt: Når det gjelder katolisismen, går stort sett ikke hans revisjon av vedtatte synspunkter lenger enn til å bytte ut ett sett klisjéer mot et annet.

Her i denne boken får både humanetikere og antroposofier sitt; men katolikkene får mest. Og vi kan ikke se annet enn at her svikter ikke bare informasjonen, men også intuisjonen. Hvis kvalitet hadde stått i forhold til kvantitet, kunne dette vært opplegget til en fruktbar interkonfesjonell debatt. Med bedrøvelse konstaterer vi imidlertid at noen sådan knapt synes mulig på det grunnlag som her foreligger. På grunn av den arrige polemiske innstilling som preger artiklene, så vel som på grunn av det ubekjentskap til emnet som doktoren stadig forråder, kan det synes å ha liten hensikt overhodet å ta opp noen diskusjon av boken. Dr. Lønning ser ikke ut til å ha noen større tro på den økumeniske dialog. Selv i den beste av de fire artiklene som behandler katolisismen kommer alle de billige klisjéene i bruk. Dem kan vi ikke ta oss av alle sammen. Vi vil likevel prøve i det følgende å antyde et par punkter hvor vi synes at dr. Lønning kommer til kort, — dels i sitt svar til det katolske spørsmål, dels — og forstemmende ofte — i selve oppfatningen av hva katolsk lære nå en gang er. Vi tror nemlig at for å være konsekvent overfor sine egne intuisjoner, burde doktoren gjøre ennå en anstrengelse for å lytte til hva vi *virkelig* sier.

Dr. Lønnings fiende nr. 1 er hva man på hans kanter gjerne benevner den katolske kirkes «åndstyranni» og «gjerningshellighet». For å ta «åndstyranniet» først, så skjønner vi ikke riktig hva en ortodoks protestant kan mene med å etterlyse et alter for *tvilen* i den katolske kirke. Hva tror han egentlig Paulus ville si til det? Og hvis den katolske kirke skal utnevnes til sekt, på grunnlag av dens krav om «åndelig monopol», er den iallfall i godt selskap, — apostlene og oldkirken var heller ikke nådige når det gjaldt heresier; de også kjente bare den ene, synlige Kirke. Hva autoritetssynet for øvrig angår, nøyer vi oss da med å konstatere at Lønning har oppgitt den vanlige lutherske rundgang etter egen hale, i det han ikke nøler med å ta sin tilflukt til en radikal subjektivitet som fortolkningsprinsipp. Det eneste som har interesse, er «Bibelens avgjørende ord til meg i min egen situasjon». Men denne sammenblandingen av det objektive (Kirken) og det subjektive (min situasjon overfor

Gud) er jo ingen løsning. Oldkirkens spørsmål til Per Lønning er iallfall ikke besvart med dette.

Per Lønning bebreider den katolske kirke dens ferdiglagede og fastlåste meninger. Vi synes at hans egne meninger om den katolske kirke er særdeles ferdiglagede og ikke nettopp vitner om noen personlig tilegnelse. Hva nå vår «gjerningshellighet» angår, så er jo hans iver for å bevare Guds nåde fri fra menneskelig innblanding prisverdig, men fører her bare til en kamp mot vindmøller. Det uhyrlige bilde han danner seg av den katolske oppfatning av nåden har ingen rot i virkeligheten. Og vi tror det ville være til fordel for den protestantiske teologi selv, om den engang tok opp til overveielse det spørsmålsteget vi setter ved identifikasjonen av den lutherske — og grunnkatolske — forkynnelse av Guds frie nåde, med luthersk subjektivism og nominalisme. Med andre ord, vi tror ikke at Luther var trofast mot den Kristus som kirkemøtene i Efesos og Khalkedon bekjente. De danner grunnlaget for hele det katolske menneske- og kultursyn. Sann Gud og sant menneske løftet Kristus virkelig det menneskelige opp i den guddommelige sfære, av sin frie nåde, — så trodde våre fedre. Luther var nominalist og skjønte ikke hva det skulle ha for interesse at Kristus ikledte seg den menneskelige *natur*. Naturbegrepet betydde ingenting for ham. «Kristus har to naturer. Hva angår det meg? Han er min *Frelser* —» det var Luthers reaksjon. Og sant nok: «eksistentielt» er det det vesentlige. Men Luther begår samme feil som alle platonikere: fører en eksistensintuisjon over på det metafysiske plan, — og så går det galt. Dermed tilintetgjør han nettopp det han ville redde, selve sin egen kongstanke, gjennom avvisningen av det som utgjør grunnlaget for den. Det menneskelige lar seg ikke straffet redusere til en haug støv og avfall. Naturen kommer grusomt igjen. Istedenfor å gjøre Gud til sentrum for sin betraktning, forblir det lutherske menneske fascinert av sin egen elendighet, — Gud får simpelthen ikke lov til å løfte det opp til seg, ut av miséren.

Så er det heller ikke så underlig at Per Lønning nærer de særeste forestillinger om katolsk mystikk. Den fremstilles som en svermerisk svelgen i metodisk fremkalte følelser. Dr. Lønning vil uten tvil hevde at han ikke har bruk for vårt korrektiv. Han *vet* nemlig. Vi vil likevel våge å antyde at lesningen av de kristne mystikere, fra Ignatios av Antiokia over Gregorios av Nyssa og Augustin frem til Teresa og Juan av Korset kunne komme til å stille tingene i et noe annet lys for ham. Pater Louis Bouyer beretter (i «Du protestantisme à l'Eglise») om en venn, en kalvinistisk pastor, som gjorde det helt klart at for ham var mystikeren en person som betraktet himmelen som et sted for alle sanselige gleders oppfyllelse. «Så leste vi for ham noen sider av Juan av Korset», forteller pater Bouyer. «Denne hedersmann lyttet med største oppmerksomhet og sa så uten å nøle: 'Hvis dette er den sanne katolske mystikk, da er det nøyaktig den religion som Calvin kjempet for hele sitt liv.'»

For se, når Per Lønning et øyeblikk kan glemme det syndefulle menneske, kan få slippe den menneskelige miséres fascinerende tiltrekning, og la seg rive med av betraktningen av Guds gave, se, da blir jo han også en kontemplativ. Bokens siste kapittel heter «Underet» og er en preken på Maria budskaps dag:

«Det er slik et menneske opplever møtet med Gud, i en undring som pendler mellom forferdelse og lykksalighet. I det selvfølgeliges verden, der alle fenomener innordner seg

Gaver til katolske ten-åringer.

Ruth Adams Knight: *Først kom lynet*. Aschehougs forlag, 164 s.

Gode bøker for katolske ten-åringer vokser ikke på trær her i Norge. Det ville være riktigere å si at de møysommelig må graves frem på bunnen av den haug med mindreverdig lesestoff som stadig øses ut på markedet.

Det må derfor betegnes som litt av en begivenhet at Aschehoug nå i to år på rad har utgitt bøker som treffer midt i blinken når det gjelder å skaffe katolsk ungdom sunt og verdifullt lesestoff. I fjor kom *Halvveis til himmelen* av Ruth Adams Knight, en spennende og velskrevet skildring av gjetergutten Josefs kamp for å finne seg til rette i det harde og krevende livet blant munkene i St. Bernhard-klosteret i Alpe. Det er en fin bok, katolsk så vel i emne som i tanke; en bok som vi ikke har råd til å glemme for nyere men mindre verdifulle bøker.

I år kommer så samme forlag med en ny bok av samme forfatterinne. Tittelen er *Først kom lynet*. Handlingen foregår denne gang i etterkrigstidens Firenze, og hovedpersonene er en liten skopusser, Giovanni, hans mor, en ung krigsenke, og Joe Doakes, en amerikansk soldat. Boken har akkurat det mål av romantikk og spenning som ungdommen liker: forholdet mellom moren og Joe Doakes får Giovanni til å miste troen på menneskene, og familiens nød får ham til å bli med i en av de ungdomsbandene hvor man lærer å glemme forskjellen mellom ditt og mitt. Boken viser så hvordan Giovanni nettopp gjennom disse fristelser og prøvelser vokser frem til en sterk og rik manndom.

Men boken er meget rikere enn den ytre handling synes å antyde: den gir bl. a. den unge leser et godt førsteinntrykk av italiensk miljø og folkelysne; den gir i klare, enkle trekk innsikt i de paradokser som Italia stiller de fleste nordboere overfor: rikdom i fattigdom, stolthet i fornedrelse.

Emnet er ikke så spesifikt religiøst som i *Halvveis til himmelen*, men boken er ikke mindre katolsk av den grunn. Forfatterinnen har sett personer og konflikter i en større sammenheng enn det en snever materialisme ville tillatt henne, og miljøet hun skildrer er gjennomsyret av århundreders katolsk tradisjon. Det er godt å bli minnet om at der ennå finnes land hvor et lys ved Madonnas bilde er et like naturlig uttrykk for både sorg og glede som materielle stimulanser er det andre steder.

Sproget og tankeinnholdet i både *Halvveis til himmelen* og *Først kom lynet* krever at leseren er kommet litt utover Donald Duck-stadiet. Bøkene anbefales derfor særlig til ungdom i alderen 15—20 år. De kan også trygt anbefales til voksne som er voksne nok til ikke å la seg skremme av det typiske barnebokutstyr bøkene har fått.

Torfinn Juell.

glatt og smertefritt i en virkelighet som jeg føler meg på høyde med, som jeg kan, som jeg forstår, som jeg holder i mine hender — i en slik verden er ingen plass for Gud. For Gud møtes bare i undring. Bare når han er den som ikke lar seg forhåndsberegne, ikke stille på formel, ikke stenge inne bak rettlinjede gjerder — bare når han er fri, suveren og evig ny — bare da er han Gud. Som selvfølgelig er den mest irreligiøse av alle følelser, er undringen den mest religiøse. Undringen er uttrykt for ydmykhet og åpenhet. Den bærer spiren til tilbedelsen i seg.»

Kan vi møtes her, dr. Lønning?

Erik Gunnes O. P.

Katolsk-luthersk bryllup!

Gertrud von Le Fort: «*Bryllupet i Magdeburg*». — Lutherstiftelsen, 1956.

Gertrud von Le Fort — som nylig fylte 80 år — har øvet en meget stor innflytelse på den kristne litteratur både i sitt hjemland og i mange andre land. Hun er av protestantisk opprinnelse (stammer fra en gammel syd-fransk Hugenottslekt), men gikk i 1926 over til Den katolske kirke etter at hennes første litterære verk «*Hymnen an die Kirche*» var kommet ut i 1924. Ved universitetet i Heidelberg studerte hun historie, teologi og religionsfilosofi hos den kjente professor Ernst Troeltsch. Dette forklarer den forkjærlighet for historiske emner som kommer så sterkt frem i hennes omfattende diktergjerning.

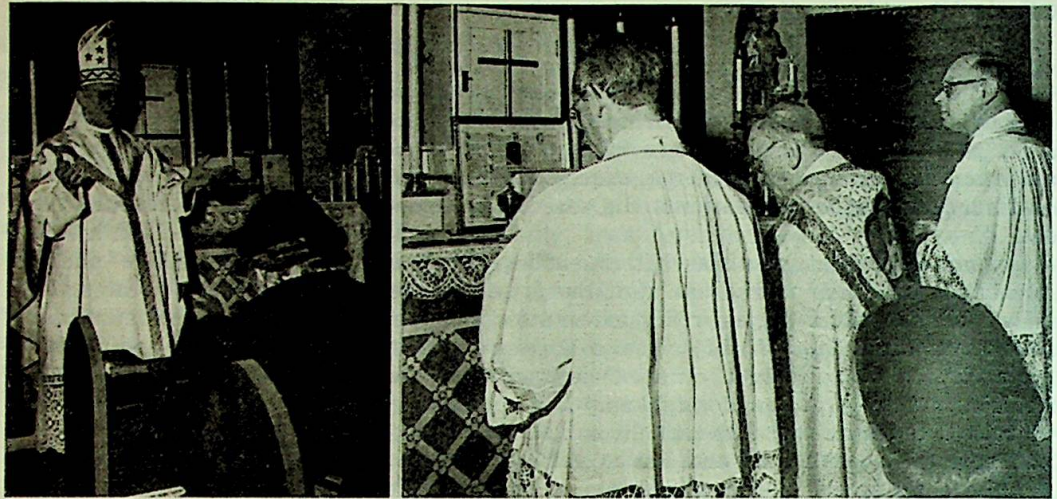
Også «*Bryllupet i Magdeburg*» (først utkommet i 1938) er en historisk roman. At det er Lutherstiftelsen som nå lanserer den i norsk oversettelse er i og for seg allerede et gledelig symptom. La gå at det faktum kanskje også har spilt en rolle at det dreier seg om en episode i religionskrigen, — at vi i denne roman møter en spesiell form for både Maria-kultus og jesuittvirksomhet samt en meget sympatisk representant for den lutherske tro. I grunnen er jeg allikevel overbevist om at det først og fremst er fordi forfatterinnen behandler sitt (for den katolsk-protestantiske polemikk) litt ømtålelige emne med kjærlighet, rettferd og økumenisk vidsyn.

Den historiske bakgrunn for «*Br. i Mgdb.*» dannes av den religiøs-politiske situasjon som var oppstått da den svenske konge og feltherre Gustav Adolf i juni 1630 hadde grepet inn i begivenhetene i Nord-Tyskland. Hadde religionskrigen inntil 1629 virkelig vært diktert av overveiende religiøse motiver, så ble den fra den tid stadig tydeligere politisk betinget, for fra 1635 (Prag-freden) av utelukkende å være en politisk maktkrig. To faktorer har vist seg å være av inngripende betydning for denne utvikling. For det første Restitusjonsediktet fra 1629 som førte sammen igjen motstandere både av katolisismen og av keiseren. For det annet den franske kardinal og statsmann Richelieus dobbeltspill («*Det nytter lite, min fader,*» sa han (Tilly) tørt, «at kardinal Richelieu ber for de keiserlige våpens seier, så lenge minister Richelieu gir svenske støtte» s. 79).

Romanens handling avspiller seg akkurat på dette vendepunktet i religionskrigen: fristaden Magdeburgs prekære posisjon mellom de to motstandere, den svenske konge representert av oberst von Falkenberg og den tyske keiser Frederik II representert av «den gamle wallonske general Tilly». Det ender med byens fall og ødeleggelse. Magdeburg betyr jomfruens borg, og dette navn inspirerer forfatterinnen til den symbolske fremstilling av at begge parter likesom frir til byen for vinne den for seg, for å føre den til bryllup. Denne symbolikk har

Nytt
KAPELL
innviet
i
LILLEHAMMER

(Foto: «Lillehammer Tilskuer»)

Biskop dr. Mangers holder innvielsesprekenen.

Fra høyre sogneprest G. Parthe, biskopen og pater P. van Vugt foran alteret.

Som kjent har de spredtboende katolikker i største delen av Oppland fylke og i de nærmeste trakter øst for fylkesgrensen hittil hatt St. Torfinn kirke i Hamar som nærmeste katolske kirke. Det har derfor lenge ligget Hans Høyvervdighet biskopen i Oslo Katolske Bispedømme meget på hjertet å få opprettet et kapell i Lillehammer, det naturlige knutepunkt her «i hjertet av Norges skoger». I de siste 5—6 år har sogneprest Gerhard Parthe i Hamar på vegne av biskopen våket over de forskjellige muligheter som meldte seg, men det var først den 15. oktober i fjor at man slo til og kjøpte eiendommen Weidemannsgate 3, en villa beliggende vis å vis Nansen-skolen. Eiendommen er på ca. 4½ mål, med en velholdt villa på to etasjer med godt og rommelig loft ovenpå og ditto kjeller under hele husets flate, med innlagt sentralfyrreanlegg. Alle værelser er utstyrt med rinnende vann.

Straks etter overtagelsen gikk sogneprest Parthe i gang med ominnredning av den del av huset som skulle

hun ytterligere tilspisset ved å la en fin kjærlighets-historie tjene som ramme om de for byen så skjebne-svangre måneder som hun beskriver i denne roman. Den begynner med lysning til ekteskap i det ennå frie og tilsynelatende selvbestemmende Magdeburg og slutter med bryllup i samme by, som imidlertid er blitt erobret og delvis ødelagt.

Det som likevel er det mest betagende og viktige i G. von Le Forts roman, er dialogene som rører ved de endelige problemer av tro og sjeleliv. Man kunne være fristet til å gjengi en hel del sitater for å belyse det. Men man må selv lese boken og bli fengslet av forfatterinnens mystiske lengsel og begeistring som samtidig bærer preg av hennes nøkterne teologiske og filosofiske refleksjon. De siste 10—15 sider som beskriver samtalen mellom Tilly og den unge jesuittpateren, og den lutherske prest Bakes reaksjoner da han hørte katolikkene syngre Credo i «hans» ærverdige domkirke («det var jo selve den kristne trosbekjennelsen») — er et gripende og positivt bidrag til sann økumenisk forståelse.

Boken er vakkert utstyrt, men korrekturleseren burde ha oppdaget mange flere trykkfeil. «Bryllupet i Magdeburg» anbefales på det beste både som personlig lesning og som verdifull julegave.

W. Hertman O. F. M.

tjene som prestegård og kapell, samt planering av hagen og tomten for øvrig. Eksteriør og interiør står i dag i tipp topp stand, og for dette har pastor Parthe ene og alene æren for så vidt som han har vært både sin egen arkitekt og entreprenør.

Vi gir så ordet til *Lillehammer Tilskuer* som dagen etter kapell-innvielsen søndag 9. desember brakte følgende referat:

*

Lørdag 8. desember ble kapellet i den katolske prestegård i Weidemannsgate 3 i Lillehammer, innviet av biskop dr. Jac. Mangers. Kirken feiret denne dag festen for Marias uplettede unnfangelse, og kapellet fikk navnet Mariakapellet. Innvielsen foregikk i stilhet og uten noe offisielt anstrøk. Ca. 30 av distriktets katolikker var til stede ved høytideligheten.

Etter den biskoppelige velsignelse av kapellet og korsveien, selebrerte biskop Mangers messen, assistert av menighetens sogneprest Gerhard Parthe, og hans vikar i Hamar, fransiskanerpater van Vugt.

I sin preken talte biskopen om betydningen av det nye katolske gudshus i Lillehammer. Selv om kapellet er lite, så bor allikevel Frelseren her i sitt tabernakel, den samme Frelser som en gang vandret på jorden, den gode hyrde som trøstet de gråtende, velsignet barna, mettet de sultne og ga de trofaste den fred som overgår all forstand, den som verden ikke kan gi. Her foran Jesus i alterets sakrament forstår vi at den egentlige, sanne lykke ikke er å finne i verdslige gleder, i vitenskap eller tenikk eller i kulturens fremskritt, men i Gud alene. Denne sannhet fant de første kristne sin styrke i, derfor ble de levende stener som Gud kunne bruke til å bygge sin kirke. Går vi i deres forspor, vil vi også i den vakre Gudbrandsdalen, som er så rik på katolske tradisjoner, oppleve at den lille spire som er lagt, vokser til et stort tre.

Etter Messen var menigheten innbudt til bevertning i prestegården.

Søndag 9. desember selebrerte biskopen Messen assistert av sogneprest Parthe, og biskopen meddelte etterpå Fermingens sakrament til tre konfirmanter.

Tre av nonnene ved St. Torfinn i Hamar var med ved gudstjenestene begge dager, og ga med sin musikk og sang et festlig preg til den historiske begivenhet.

Gamle Betlehemslegender

(Forts. fra s. 381)

Tidlig om morgenen kom det sammen med gjeterne en liten gutt som hadde holdt til hos dem ved leirbålet om natten og lyttet til deres historier og sanger. Like fra engelens besøk og til de dro avsted til Betlehem, hadde gjeterne laget forskjellige gaver, så som rangler av tre og rørpiper, og disse la de nå frem ved krybben. Den lille gutten som ikke hadde noe å gi, hang ved inngangen til stallen, altfor sky og skamfull til å ville gå inn med gjeterne. Da den siste gaven var budt frem, snudde han seg bort med et sukk — og øynene hans falt på en tusenfryd som vokste i en bergsprekk. Enda det var vinter og kaldt, lyste de hvite bladene og det gyldne midtpunkt på den tappert blomstrende tusenfryd i skinnet fra stallen. Gutten nølte et øyeblikk, så plukket han blomsten og gikk inn med den. Oppmuntret av Marias vennlige blikk, knelte han foran krybben og holdt frem gaven. Ansiktet på den guddommelige baby lyste opp i et smil da den kysset blomsten. Siden da har tusenfryden et lyserødt fargeskjær under kronbladene der barnets lepper berørte dem.

*

En annen historie forteller hvordan Josef, da engelen varslet ham om Herodes og rådet ham til å flykte til Egypt, gikk til stallen for å finne et dyr som kunne bære Maria og barnet den lange, lange veien.

Det sto en hest der og spiste kveldsmåltidet, men den viftet Josef bort med øreflippen og nektet ham å komme nærmere. Han snudde seg da mot det beskjedne eselet, og det ga med glede avkall på sitt fattigslige måltid for å stå til tjeneste. For dette velsignet Maria det slik at eslene siden da synes tistler smaker like godt som hvete. Slik kan de få seg et måltid hvor som helst, mens hestene alltid føler seg så sultne at de aldri kan bli mette.

For sin andel i å bringe det hellige barn i sikkerhet har eselet også fått et merke som skiller det fra alle andre dyr: det bærer korstegnet over nakkepartiet. En annen legende, gjengitt av G. K. Chesterton, sier at det fikk korstegnet fordi det var med i triumftoget til Jerusalem på palmesøndag. Men begge legender er enige om at eselet fikk det som en belønning for at det bar Vår Herre på ryggen.

*

I Nasaret pleide Jesus å leke med de andre barna på hans alder. Engang lekte de ved siden av en bekk og formet fugler av leire. Noen laget ender og noen høner, men Jesus laget tolv små spurver.

Det traff seg slik at det var en sabbatsdag, og da en sur fariseer hørte barnas glade stemmer, gikk han bort til dem.

«Hva er dette?» spurte han sint da han så hva de holdt på med. «Vet dere ikke at dere har overtrådt Moseloven og vanhelliget sabbaten ved å gjøre de tingene der?»

I hellig vrede begynte han så å ødelegge leirfuglene med stokken sin, mens de forskrekkede barna så på. Deres lykkelige latter gikk over til gråt.

Jesus, han klappet imidlertid i hendene over spurvene han hadde laget. «Fly!» ropte han, «Fly og syng lovsanger over deres Skaper i hele verden!» — Og straks foldet spurvene ut vingene og tok til værs i det de sang av hjertens lyst.

70. års prestejubileum

Den 3. januar n. å. kan fhv. sogneprest *Andreas Alexius Dietrich*, p.t. rector spiritualis ved *St. Franciskus Hospital i Stavanger*, feire sitt 70 års jubileum som prest: han ble ordinert 3. januar 1887 i Salzburg. Med et så høyt og særdeles sjeldent jubileum står pastor *Dietrich* som den eneste i rekken av katolske prester som har virket i Norge i nyere tid. Han tiltrådte sin første post i Norge, nemlig som kapellan i Tromsø, den 1. november for 60 år siden! Pastor *Dietrich* kom da fra sitt hjemland Tyrol hvor han ble født 3. juli 1864 og også tilbragte sine første ti preste-år.

St. Olav har så mange ganger før ved de forskjellige milepeler i vår jubilants liv og virke tatt for seg hans personalia, at vi denne gang skal la det stå hen. Vi vil bare gi uttrykk for den dype ærbødighet, hengivenhet og takknemlighet som hans biskop, prestebrodre, ordenssøstre og trosfeller vidt og bredt, både i Norge og ute i verden — hans korrespondansekreter er fenomenal! — føler for den gamle høytfortjente, trofaste og beskjedne Herrens tjener som så monstergyldig samvittighetsfullt har forvaltet presteavgjørelsens hellige såkrament i alle disse år.

Selv om synet har sviktet sterkt i det siste, er pastor *Dietrichs* åndelige kraft like klar og ladet av energi og godt humør som alltid før. Vi har derfor så meget mer grunn til å ønske ham hjertelig til lykke med den sjeldne nåde som en 70-års presteavgjørelsesdag innebærer.

25. års prestejubileum

Sogneprest *Haakon Kielland Bergwitz*, *Fredrikstad*, kan mandag 24. desember, julaften, feire sitt 25-års prestejubileum. St. Olav sender sine hjerteligste lykkønskninger og en særlig takk for verdifullt medarbeiderskap gjennom årene!

Fransiskanerpater Boers tilbake til Norge

Det er med glede vi meddeler at fransiskanerpater *D. Boers* etter ti års opphold i India, i disse dager vender tilbake til Norge for til jul å tiltre som rector ved det nye *Marias Minde* i Bergen. Som kjent ble pateren i begynnelsen av 1946 av sine ordensforesatte kalt til å overta ledelsen av presteseminaret *St. Louis Friary* i *Palmaner*, *Chittoe* i *Syd-India*.

Redaksjonen skylder å opplyse at artikkelen i forrige nummer, «Menigheten og vi» av *Helge Müller*, var annen del av et foredrag over samme emne som forfatteren holdt på *Ungdoms-Forbundets* vinterskole i Oslo den 21. oktober d.å.

Pastor Dietrich ved kirkeinnvielsen i Stavanger ihøst.

UTLANDET:

VATIKANET

«En oppgave, en plikt.»

Med denne tittel kommenterte Vatikanradioen den 22. november FN's bestemmelser med hensyn til Ungarn, og sa bl. a.:

«Alle de tusener av ungarske flyktninger vitner om de forferdelige tilstander som har jaget dem fra hjemlandet. Deportasjonene er en del av den stalinistiske regjeringens system, slik det er blitt høytidelig erklært i den hemmelige rapport fra det russiske kommunistpartis 20. kongress. I dag er det mer enn ett tegn som tyder på at dette system settes i verk igjen. Det er ingen tvil om verdien av de forslag som FN's hovedforsamling har vedtatt. Det gjenstår én ting som må gjøres: Akseptere bestemmelsene. Det gjenstår én oppgave: Yte rettferdighet mot det ungarske folk. Verden venter det!»

UNGARN

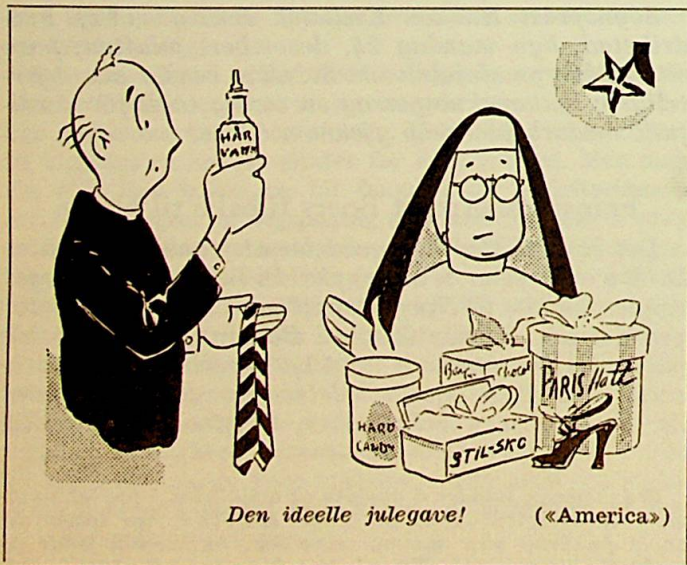
Kardinal Mindszenty: Jeg ble kledd naken og slått i dagevis.

Kardinal Mindszenty forteller i et intervju med det amerikanske tidsskriftet Look at han ble torturert av det hemmelige ungarske politi i 29 dager og netter før han ble stilt for retten for forræderi i 1949. Kardinalen sier han ble kledd naken og slått i dagevis med en gummikølle, holdt innesperret i en kald og fuktig celle, tvunget til å overvære obscene orgier og kryssforhørt i ett kjøer uten å få søvn.

Da han falt sammen og besvimte ble han øyeblikkelig kalt til live igjen for at han ikke skulle få noen hvile, heter det i intervjuet. Men jeg fikk ingen medikamenter som skulle få meg til å tilstå de grunnløse anklagene mot meg ved rettssaken.

Kardinalen ble intervjuet av den amerikanske journalisten Leslie Balogh Bain som selv snakker ungarsk. Samtalen foregikk først i en bygning like i nærheten av nasjonalforsamlingen i Budapest, kort etter at kardinalen var satt på frifot og like før han fikk asyl som politisk flyktning i den ungarske hovedstaden. Intervjuet ble fullført i legasjonen.

Mindszenty opplyser at han akter å legge frem sine egne optegnelser om den ubeskrivelige brutalitet som ble øvd mot ham. Den var slik at et normalt menneske ikke kan forestille seg det, sier han. Inntekten av memoarene skal gå til den romersk-katolske kirken i Ungarn. Arbeidet med memoarene har allerede begynt.

Den ideelle julegave! («America»)

Kapell for Ungarn.

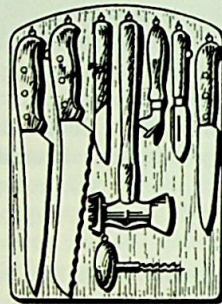
Pave Pius XII har velsignet et flyttbart kapell som så ble sendt til den ungarske grense. Det er forsynt ikke bare med alt det nødvendige for celebrering av messen og utdeling av sakramentene, men også med medisinske forsyninger, en høytaler og et filmapparat.

Ungarske studenter i Roma sang nasjonalsanger etter at paven hadde velsignet kapellet.

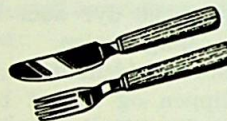
Årets julegave

er en bruksgjenstand i

TEAK eller EDELTRE

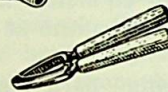
Komplette kjøkensatser i svensk kvalitetsarbeid fra kr. 50.— til kr. 85.—.

Kniv og gaffel kr. 5.90 pr. stk.
Fruktkniver kr. 4.90
Forskjærersett fra kr. 20.—

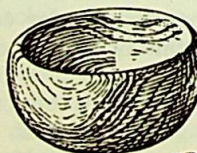
Ostehøvel » 7.—
Salatbestikk kr. 14.70

Kakespade » 6.25

Nøtteknekker » 11.20

Eggespade » 6.95

Korketrekker » 9.75

Oppdrager » 12.—

Koldgaffel » 2.20

Boller og fat fra kr. 12.— til kr. 130.—. Traceurbrett kr. 56.—.

Cabaret- og anretningsfat i forskjellige størrelser fra kr. 15.—.

Smørebrikker fra kr. 2.20.

Glass og flaskebrikker fra kr. 3.—.

samt en mengde andre modeller i moderne teakvarer fra de beste norske og utenlandske fabrikanter.

Utvalget har aldri vært bedre enn nu.

N. Slottsgt. 25

Walligani

Stortingsgt. 22

POLEN

Kardinal Wyszynskis råd.

Da kardinal Wyszynski ble arrestert for vel tre år siden, skulle han akkurat avlegge en offisiell visitas i Hellige Korskirken i Warszawa. Den 4. november i år holdt han en preken i den selvsamme kirke, og begynte slik: «Mine kjære . . ., jeg er noe sent ute med min visitas — bare vel tre år forsinket. Dere tilgir meg nok, det er første gang det hender. Jeg behøver ikke å angi noen grunner, vi forstår hverandre.»

Kardinalens preken ble stenografert og trykt i de «progressive katolikkers» ukeblad, «Slowo Powszechno» ifølge «The Tablet», som gjengir den etter det polske blad. Det er to avbrytelser, antagelig på grunn av sensur. Det gjelder noen setninger om abortlov og forholdet mellom Kirke og Stat.

Første del av preken angår løvbegrepet i den moderne stat, og kontrasten mellom en uhørt mengde lover og en vidt utbredt ringeakt for ethvert løvbegrep. Og kardinalen fortsetter:

«Det har vært meget å rose det 20. århundre for, men likevel har dets første halvpart medført slik vanære, kastet

slike gigantiske skygger over nesten alle sosiale, politiske og nasjonale organismer, at vi i sannhet kan betrakte det som en stor ulykke, et slag i ansiktet for ethvert redelig menneske. For skal vi ikke kalle det katastrofer og ulykker alt dette som alminnelige mennesker er kommet ut for på så uendelig mange steder? Forrige århundre var ukjent med slike fenomener som de vi kjenner. Som et middel til å styre borgerne er det i mange land opprettet institusjoner så avskyelige, at bare å nevne dem bringer rødmen frem i ansiktet på det moderne menneske. Når menneskers og borgernes rettigheter proklameres i så mange konstitusjoner, glemmes det ofte at i dette selvsamme øyeblikk blir mennesker rammet på det grusomste i deres mest fundamentale og elementære menneskelige rettigheter . . .

Som våre dagers mennesker har lidt! Og all denne pine — denne pine som er en vanære for det moderne liv nesten over hele verden, en vanære for menneskeheten — begynner å stige opp som fra et dyp, fra dypet av sjelen, og rope ut med høy stemme om menneskets rett til sannhet, rett til frihet, til en form for rettferdighet, til kjærlighet. Det er et universalt rop, så universalt at det moderne menneske er villig til å lide og holde ut ethvert tap bare det føler at dets

<p>HAMAR</p>	<p>HUGO OFFSTEN AMAR Handelsgartneri og Blomsterforretning Tlf. 23 680 - 23 086</p>	<p>NEBB NEBB's HAMAR-AVDELING 1/3 HAMAR</p>	
<p>TRYGVE MOE Frukt og Tobakk Tlf. 23 965</p>	<p>VESTBYENS KOLONIAL Telefon 23 339 - 23 362 HAMAR</p>	<p>HAMAR BRYGGERI</p>	
<p>ARNE BØRRESEN Torvgt. 32 og 81 Tlf. 23 119 og 22 128 Hamar</p>	<p>Astoria MØBELFORRETNING AS Tlf. 22 744</p>		<p>O. FUGLSETH HANDELSGARTNERI OG BLOMSTERFORRETNING Hamar — Tlf. 23 079 - 23 370</p>
<p>Barnetøy Gardiner <i>Lie</i> Tlf. 21 773 Torvgaten 14 Hamar</p>	<p>HAMAR DAMP-FJÆRRENSERI Stangeveien 62 - Hamar Tlf. 23501</p>		<p>KR. MOHN Urmaker - Optiker Hamar</p>
<p>MUSIKK i hjemmet gir glede. Piano - Orgel - Gitar- Trekkspill etc. og notemusikalier hos THORBJØRN TAALESENS EFTF. Hamar Tlf. 23 412</p>	<p>SÅ TYNT OG SPRØTT SOM ALDRI FØR... IDEAL</p> 		<p>HEDMARK CEMENTVAREFABRIK E. GRILL FASTING Hamar</p>
<p>Stortorvets Frukt & Cigarforretning O. E. ALM Hamar - Tlf. 23 237</p>			<p>KNUTSTAD & HOLEN FISK OG VILT Hamar</p>
<p>HAMAR FARVEHANDEL Etablert 1865 Strandgaten - Tlf. 21 015 Hamar</p>			<p>SIGV. SØRENSEN Kolonialforretning Spesialitet: Kaffe Tlf. 23 472</p>

hellige rettigheter blir respektert. Og denne menneskelige hunger vil når den en gang har vært erfart, fremtvinge en revisjon av mange forskjellige samtidige anordninger, slik at menneskene igjen må bli tilstått den fulle rett til sannhet, frihet, rettferdighet og aller mest, retten til kjærlighet. Menneskene må bli elsket mer enn traktorer, fabrikker, varer, for alt dette er til for menneskene . . .»

Senere i prekenen talte kardinal Wyszynski om løslatelsen av fem polske biskoper, hans to hjelpebiskoper i Gniezno, og biskopen og to hjelpebiskoper i Katowice. Han beskrev en av sine hjelpebiskoper, mgr. Baraniak, som «ille torturert

i fengsel og med skadet helbred». Men han kalte nyheten om frigivelsen av disse biskoper for «gledelige tegn» på forståelse for den religiøse freds betydning for nasjonen. Kardinalen fortsatte så:

«Vi lever i en tid med uhyre vanskeligheter for vår nasjonale eksistens. Vi må derfor, i alle fall i noen tid fremover, tale mindre om våre rettigheter og mer om våre plikter, ut fra vår omtanke for staten, så mirakuløst skildret for oss av vår store nasjonale profet Peter Skarga, S.J. (1536—1612). Vi må tilegne oss den personlige individualisme som er så karakteristisk for vår nasjon — og gruppeindividualisme

ARENDAL		
UNDERTØIMAGASINET Arendal Trikotasje - Garn - Babyutstyr		ARENDALS RAMMEFABRIKK Kunsthandel Tapetlager
HJELM EMANUELSEN A/S Møbelforretning Langbryggen Arendal	BYGGMESTER HANS NILSEN Nessel 362 Arendal	<i>Lunde & Co.</i> Dodge - Folkevogn - Deler og rekvisita Tif. 2860
SHELL — ARENDAL Tif. kontor 2013 Anleggstlf. 1848	BRØDRENE PETERSEN Skomakerforretning Arendal	S. JONSSEN A/S Kolonial- og Fedeverer Moderne Fryseri og Kjøleanlegg Arendal - Tif. 1394, 1397
ARENDALS FARVEHANDEL Tif. 1460 - 1680 Engros - En detalj	GARTNERHALLEN IMPORT A/S Tif. 3159 - 3208 Torbjørnsbu - Arendal	ALEX ANDERSEN Alt i kjøtt og pølsevarer Tif. 1308
ARENDALS MEIERI	J. E. SKJOLDHAMMER Arendal Tif. 1262	M. A. STIANSEN Herreekvipering - Guttekonfeksjon
Glassmester HANS ANDERSEN Østregt. - Arendal Tif. 1725	HENRICHSEN & HOLMSTØL Aut. Rørleggere Tollbodgaten - Arendal	
WILLIAM E. SØRENSEN Jernvarer og Kjøkkenutstyr Tif. 1709	THS. LØVOLD Grunl. 1886 — Tif. 1173, 1495 Maling - Tau - Duk - Koster og børster Skibsrekvisita - Malerverer Engros og en detalj	
OLAV SLAATTENE Gartner Tif. 1958 Havstad, Arendal	O. RØED'S EFTF. — ARENDAL (OLAF I. HARTVIGSEN) Manufaktur- og Utstyrsforretning - Dampfjærrenseri Telefon 1037 - 1643	
		Etabl. 1857

— i kraft av den kjærlighet som vi må gjøre levende i oss for vårt land.

Og hvis dere spør hva slags kjærlighet det er behov for i dag, ville jeg svare, det gjelder ikke så meget å dø heroisk for kjærligheten som å arbeide heroisk av kjærlighet til landet. Vi er kjent for vår evne til offer og vår beredvillighet til å gi våre liv. Polakker kan dø på en storartet måte. Men, mine kjære — polakker må nå kunne arbeide like storartet. Mennesket dør én gang og kommer snart til heder og verdighet. Men det lever i vanskeligheter, i tunge kår, det lider

og har det vondt i årevis, og det er større heroisme. Nettopp denne større heroisme er det som kreves i disse tider som er så fulle av tildragelser, av engstelse på alle kanter . . . »

Kardinal Wyszynski sluttet som han begynte, med å påkalle Vor Frue av Czestochowa, «Polens dronning».

— — —
Like etter sin tilbakekomst fra Warszawa sendte kardinalen et budskap til pave Pius XII, som svarte med å gi uttrykk for sin glede over den ukuelige sjelsstyrke midt i all motgang som Polens primas hadde gitt beviser for.

FREDRIKSTAD		
<p>KLEMET JOHANSEN <i>Fredrikstad Begravelsesbyrå</i> Farmannsgt. 10 - Tlf. 3062</p>	<p>HELENE ANDRESEN Kjøtt- og pølsevarer Fredrikstad Tlf. 2031</p>	
<p>ALF SVENDSEN Alt i kolonial Tlf. 2167 Farmannsgt. 1-3</p>	<p>Brødr. Syversen BENSIN & OLJE CO. Fredrikstad Tlf. 5920 Tønsberg > 12371</p>	
<p>Hermetikk- og pølsefabrikk - Røkeri Salteri - Fryseri 1600 m³ - Kjølelagere</p> 		
<p>FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller Mek. Verksted - Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags - Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed - Isenkramartikler - Elektrisk og Autogensveisning - Stanseartikler.</p>	<p>O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel Etabl. 1904 FREDRIKSTAD Tlf. 6238</p>	
DRAMMEN		
<p>GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen</p>	<p>Drammens Rørleggerforretning A/S Autorisert Rørlegger. Tollbugt. 5. Centralbord 5495</p>	<p>HARALD LYCHE & CO. Bøker - Papir - Toalettsaker Sportsartikler - Leketøy</p>
<p>DRAMMENS MALERFORRETNING Tlf. 3916 — 3332 Inneh. Asbjørn Gundersen</p>	<p><i>Alltid først med det siste...!</i> Utstyrsvarer- og manufaktur, Drammen</p>	
<p>C. H. PEDERSENS EFTF. Bakeri - Konditori - Kafé Haugesgt. 3. Tlf. 2863 Drammen</p>	<p>GUSTAV THIELEMANN Pølse- og hermetikkfabrikk Tlf. 4184 DRAMMEN</p>	

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46
Privat 41 64 78 - 69 43 72

Jens J. Andersen
OSLO - CENTRALBORD 68 34 00
Beste leverandør av
KJØTT-FLESK-PØLSEVARER

All slags forsikring

ANTH. B NILSEN & CO'S

ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

BERGEN

ERLING KRAGE A/S

Pryd- og brukskunst

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

Annie Veva A.s
KARL JOHANS GATE 21
Telefon 33 52 64
33 53 31
33 51 62

Blomster for alle anledninger

NORENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente «NOCO margarin»

WISBECH

Majorstua - Oslo

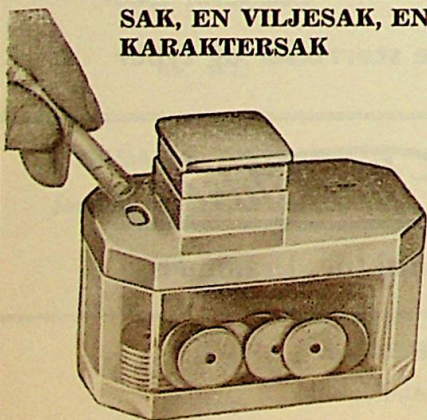
MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE FABRIKKER

ØKONOM Centralopvarming

Inneh.: Trygve A. Engh
Tlf. 42 51 33 - Oslo

Varme — Ventilasjon — Damp
Varmtvann — Olje — Stoker
Fyring — Kjelerep. — Ettersyn

A SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

«KLAR»

Fåes i banker over hele landet

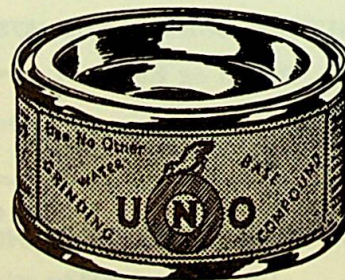
JOHAN OLSEN & SØNNER

Murmester & Entreprenørforretning

Etablert 1896

Kongensgate 17, Oslo

Telefon 42 99 90

Beste og hurtigste slipe- middel for lager og ventiler